

België - Belgique
P.B. Antwerpen X
816414

Gratis !

EU *dossier* **rotop!**

*Een speciale editie van
anarchistisch actieblad DE NAR n°168*

COLOFON

De Nar - anarchistisch actieblad, verschijnt zeswekelijks en poogt een afwisseling te bieden tussen anarchistische theorievorming en actienieuws. De Nar wil relevante informatie brengen voor mensen die zich terugvinden in uitgangspunten zoals solidariteit, basisdemocratie, zelfbeheer, directe actie, ... en bekijkt dit alles vanuit een antiautoritaire hoek.

De Nar wil een rol spelen in het ondersteunen van buitenparlementaire groepen/bewegingen en de discussies die hier rond gevoerd worden. In ons streven naar een wereld gebaseerd op wederzijdse hulp en tegen elke vorm van politieke of economische repressie, zullen we eveneens oog hebben voor uitingen van alternatieve cultuur en het neerhalen van alle sociale barrières tussen individuen.

DE NAR, PB 136, 3000 LEUVEN 3
tel: 0475/22.73.65 fax: 016/30.96.68
narredax@joymail.com
<http://www.denar.yucom.be/>

ABONNEREN

Wil je dit alles niet langer missen, neem dan een nu abonnement. Vaste abonnees zijn de levensader voor een klein blad zoals De Nar. Doen! Voor 550 BEF krijg je gedurende een jaar 8 nummers toegezonden (buiten de Belgische staatsgrenzen wordt dit 650BEF / 35 fl.). Je kan ook via een doorlopende opdracht elke maand een bedrag overschrijven (min. 100 BEF) als steunabonnee. Dit bedrag is over te schrijven op rekeningnr. 068-2050689-39 (met vermelding van je adres en 'nieuwe abo', 'verlenging abo' of 'steunabo').

PROEFNUMMERS

Je kan steeds via de post, e-mail, telefonisch of via de website een gratis proefnummer aanvragen voor jezelf of een geïnteresseerde kennis.

LEZERSBRIEVEN

Wij zijn steeds blij met reacties op artikels, actualiteit, ... Hou het wel beknopt en relevant voor andere lezer/sters. Persoonlijke afrekeningen en vuile was worden geweerd. Zorg er ook voor dat de redactie contact met je kan opnemen.

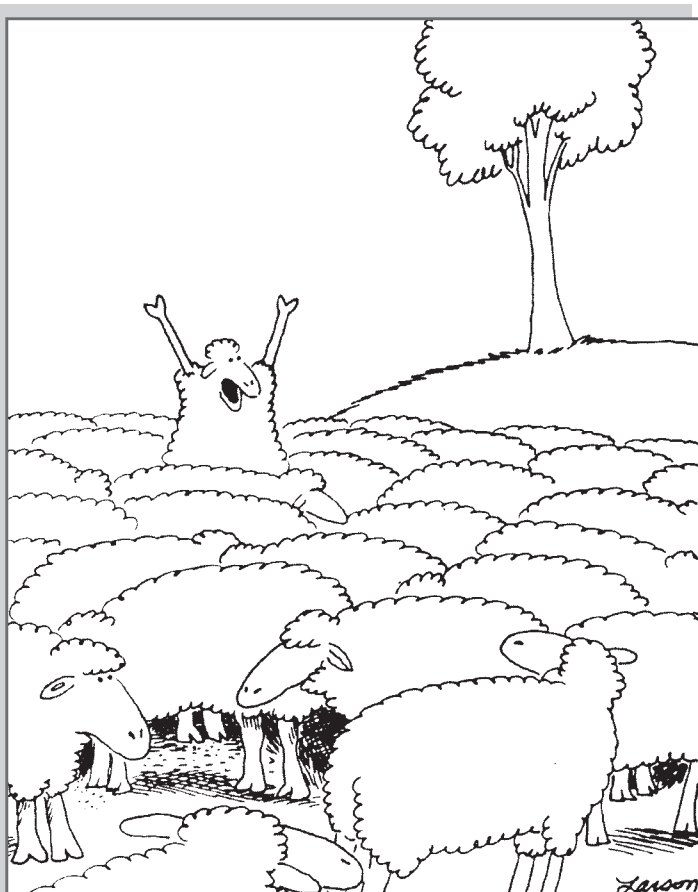
REDACTIE

De redactie bestaat momenteel uit een eindredactie, regionale en thematische redacties. Voor je medewerking, je bijdragen, voorstellen, feedback, aankondigingen ... kan je steeds terecht via bovenstaande contactgegevens.

Verschijsning volgende Nar
15 juli 2001 - deadline 15 juni

INHOUD

<i>Europa als superstaat?</i>	3
<i>Het neoliberalisme als Europese grondwet</i>	6
<i>Hoe NV europa de multi's groter maakt</i>	8
<i>Lobbygroepen achter de EU</i>	10
<i>Trans-Europese Netwerken</i>	12
<i>Het militaire Europa</i>	14
<i>Ravage in het Oosten</i>	16
<i>Uitbreiding uber alles!</i>	17
<i>Europees asiel- en migratiebeleid</i>	18
<i>De gekke-landbouwziekte</i>	22
<i>De dans der verleiding van de biotech-sector</i>	24
<i>Van vaststellingen naar perspectieven</i>	27
<i>De Europese inzet</i>	30
<i>Meer info</i>	31

WACHT! WACHT! LUISTER... WIJ MOETEN NIET EEUWIG SCHAPEN BLIJVEN!

foto cover uit "Stromen blijven stromen", Karel Heirbaut

Europa als superstaat?

Door Hans Roels

Statewatch is een onafhankelijke groep onderzoekers, academici, journalisten, advocaten en activisten gevestigd in Londen. Zij pluizen sinds 1991 niet enkel systematisch het Britse beleid uit maar ook het EU-beleid in zake democratische vrijheden, politie, illegalen en publieke controle. Zij publiceerden verschillende brochures zoals "Statewatching the new Europe" Meer dan redenen genoeg dus om met de Nar enkele vragen te stellen aan Tony Bunyan, werkzaam bij Statewatch.

DE NAR: Vorig jaar lanceerde Solana, verantwoordelijk voor het Europees veiligheids- en buitenlands beleid, plots het voorstel om sommige documenten en verslagen van vergaderingen niet meer openbaar te maken. Dit zou betekenen dat bepaalde Europese besluiten zeer laat - als ze al in werking zijn - of helemaal niet zouden gekend zijn. Verschillende actiegroepen en burgerrechtenverenigingen hebben tegen dit plan geprotesteerd. Hoever staat het nu met dit voorstel?

T.B. Normaal gezien zou dit voorstel moeten voorgelegd worden aan het Europese parlement; maar enkele parlementsleden overleggen al vier maanden in gesloten vergaderingen met de commissie om tot een 'overeenkomst' te komen. In feite heeft het parlement hier volledige beslissingsbevoegdheid maar tot nu toe staat het buitenspel.

Om de beweegredenen van dit voorstel te verstaan is het nodig om ze in een breder perspectief te zien. Solana is niet enkel de secretaris-generaal van de EU maar ook de voorzitter van de West-Europese Unie (*militair verbond*) en ook de Europese verantwoordelijke voor de buitenlandse politiek en defensie. Sinds 1990 ontstaat er een tweede pijler in de EU, nl. de militaire tak. Steeds meer militairen komen terecht in hoge functies. Ondertussen is de discussie gaande over de toegang tot EU-documenten. In plaats van terug te vallen op de bestaande afspraken (Verdrag van Amsterdam) i.v.m. die toegang besloot Solana het roer om te gooien. Die beslissing viel tijdens de zomer terwijl de parlementsleden op vakantie waren.

DE NAR: gaat het Solana-voorstel enkel over militaire documenten?

T.B. Het voorstel in de zomer beperkte zich tot buitenlandse defensie. Alle documenten die hiermee te maken hadden, konden het label "top-secret" krijgen. Het voorstel dat nu op tafel ligt, is ruimer en gaat over om het even welk 'gevoelig' docu-

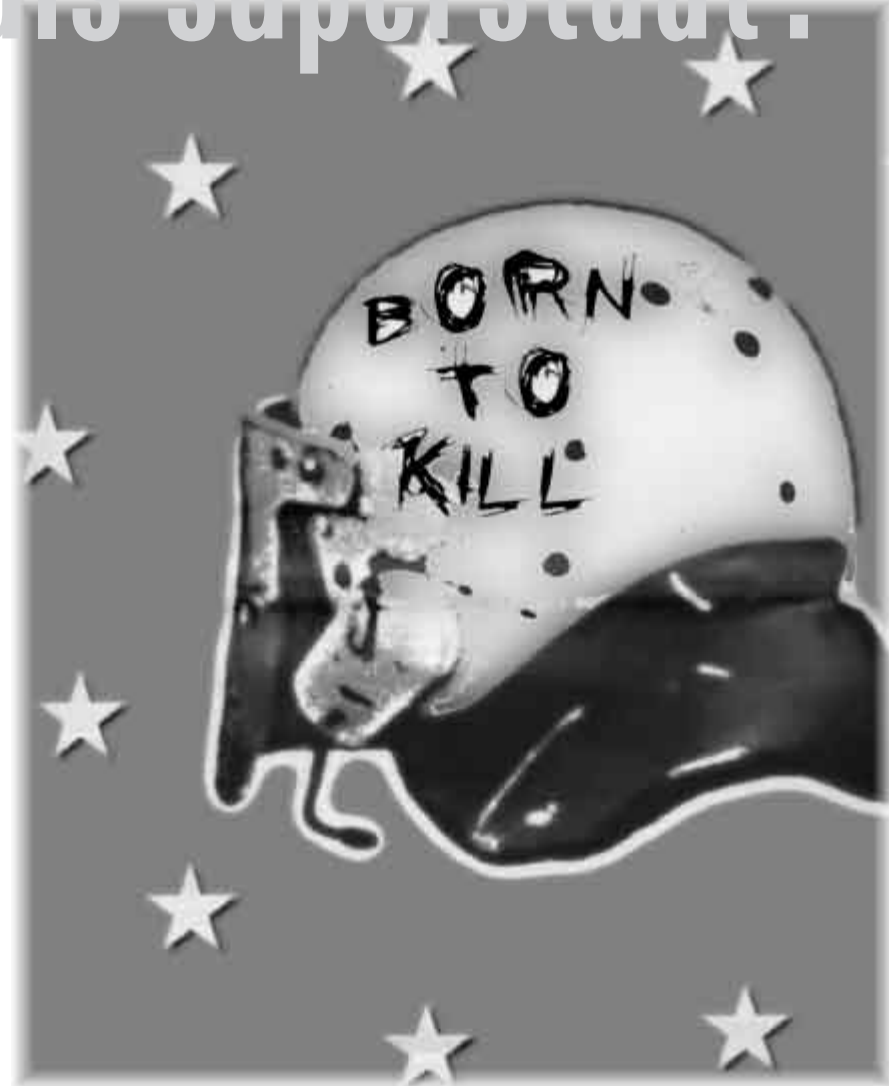
ment. Juridische zaken bijvoorbeeld kunnen evenzeer het onderwerp zijn. Het zijn dus de militairen i.p.v. de gewone werkgroepen die beslissen of het publiek iets mag inzien; en militairen staan niet echt bekend voor hun open werkwijze.

DE NAR: in het verleden hebben jullie geprobeerd informatie van de EU los te krijgen maar dat ging niet altijd zonder problemen. Hierover hebben jullie een klacht ingediend.

T.B. Ergens in mei verwachten we het antwoord op onze klacht. Want wat Europa deed was wel een lijst met documenten publiceren maar er ontbraken duizenden verslagen uit allerlei werkgroepen. Ze verstopten in feite een deel informatie voor het publiek. En die documenten zijn soms belangrijk omdat ze de politieke lijn beïnvloeden. Volgens de Europese ombudsman - bij wie de klacht werd ingediend - zou de EU een lijst met daarop alle documenten moeten opmaken. Dat betekent niet dat we ze mogen inzien maar wel dat we minstens weten welke verslagen er bestaan. Dit is

een zeer belangrijke beslissing want in het verleden was het soms door puur toeval dat we aan documenten geraakten. De commissie is verplicht om minimaal in te gaan op de vraag van de ombudsman. Ik ben benieuwd naar wat die commissie gaat doen, want sinds vorig jaar hebben we de indruk dat sommige landen tot het uiterste gaan om de controle over de informatie te behouden.

Duitsland heeft aan het einde van de onderhandeling voor het verdrag van Amsterdam in dat verdrag een zeer strikte clausule over de controle op informatie laten inschrijven. Maar alhoewel die clausule niet bindend is, lijkt het alsof ze nu tot een wet gebombardeerd is. De Solana-beslissing en het feit dat er een nieuwe code over de toegang tot informatie moest komen, heeft sommige landen er toe aangezet om elke democratische vooruitgang te stoppen. Want deze code moet eigenlijk het welzijn van de burgers bevorderen en niet die van de EU-instellingen. Het doet je echt afvragen wat hun toewijding aan democratie en openheid voorstelt.

➤ **DE NAR: de EU wil tot een wederzijdse erkenning van de rechtspraak komen. Een Belgisch vonnis moet bijvoorbeeld ook in Frankrijk rechtsgeldig zijn. Wat zijn de gevaren hiervan?**

T.B. Niet alle lidstaten hebben dezelfde regels om tot een bepaald vonnis te komen. De wetgeving i.v.m. bewijslast, rechten van de verdediging, rechten op vertaling of een advocaat is verschillend van land tot land. Bovendien kan je in één EU-lidstaat tot 2 jaar veroordeeld worden terwijl je voor hetzelfde vergriep 6 jaar krijgt in een andere lidstaat. Dus je krijgt een bizarre situatie waarin er z gezegd een wederzijdse erkenning van de rechtspraak is maar de procedure én de uitspraken kunnen helemaal anders zijn. Deze harmonisering is een reëel gevaar omdat zo een concurrentie naar beneden kan ontstaan (zoals bij de sociale wetgeving) waarbij de minst democratische wetgeving het haalt.

Een ander gevaar zit hem in de onderzoeksfase voorafgaand aan de rechtszaak. Hier wil men de wederzijdse uitwisseling laten gelden. Als bijvoorbeeld het gerecht of de politie uit Milaan informatie wil uit Lyon in Frankrijk dan moet die vraag nu langs een comité in Rome passeren. Die geven een formele vraag door aan Parijs waarop die bekijken of ze volgens de Franse wet deze onderzoeksdaaden mogen uitvoeren. Vervolgens wordt al dan niet de toelating aan Lyon gegeven. Maar wat er nu gaat gebeuren is dat de Milanese politie rechtstreeks in contact mag treden met de politie in Lyon. Politieofficiërs moeten dus zichzelf gaan controleren want zij beslissen nu of die onderzoeksdaad wettelijk is. Het bijkomende gevaar -gebleken uit evaluaties - is dat Rome of Parijs niet meer weet wat er 'op het veld' gebeurt. De nationale overheden verliezen deels de controle over het gerecht. En dat kan tot verkeerde toestanden leiden als die onderzoeksdaad bijvoorbeeld een vraag tot opsluiting of tot telefoontap is.

DE NAR: heel recent is er in Engeland een nieuwe wet i.v.m. telefoontap en andere onderzoeksdaaden gekomen. Heeft de EU hier iets mee te maken?

T.B. Deze wet voorziet minder controle bij de uitwisseling van gegevens met andere landen en de mogelijkheden om, zonder officiële toelating, telefoons af te tappen zijn vergroot. We hebben er echt een "1984"-wet bijgekregen met deze wet. Er is zeker een verband met de EU maar de achtergronden gaan nog verder. De Britse wet is het resultaat van discussies die niet enkel binnen EU-werkgroepen hebben plaatsgevonden maar ook binnen de hightech-midsdaadwerkgroep van de G8 (club van de rijkste landen) en in vergaderingen tussen politie en geheime diensten van de EU en de Amerikaanse FBI.

(ook de Belgische politie en staatsveiligheid heeft aan dit overleg met de FBI deelgenomen, het Comité I heeft dit in 2000 bevestigd). Het lijkt alsof het om een nationale wet gaat die Groot-Brittannië uitvaardigt, maar de contouren van die wet zijn duidelijk vooraf vastgelegd door diplomaten op internationale geheime vergaderingen.

DE NAR: net vóór de EU-top in Amsterdam was er sprake van een voorstel om het politieke asiel voor EU-burgers binnen de EU af te schaffen. Wat is daarvan terechtgekomen?

T.B. Dat voorstel is er gekomen naar aanleiding van een rel rond een vermeende ETA-activist, die in België politiek asiel vroeg.

Op die top is inderdaad overeengekomen om het asielercht voor EU-burgers af te schaffen. Pas nu begint het verdrag van Amsterdam in werking te treden. De argumentering van de EU is dat alle EU-lidstaten per definitie democratieën zijn die de mensenrechten respecteren en politiek asiel bijgevolg overbodig geworden is. Die redenering houdt echter absoluut geen steek!

DE NAR: in België is enkele jaren terug een nieuwe wet op criminele organisaties gestemd. Die wet was in het begin ook zeer politiek opgesteld, met deze wet kon bijvoorbeeld ook 'politiek extremisme' gevisieerd worden.

T.B. Wat actiegroepen in België heel terecht geprobeerd hebben (en waarin ze ook ten dele geslaagd zijn) is om een 'criminele organisatie' strikt te laten omschrijven zodat daar geen vakbonden of politieke verenigingen onder vallen. De EU-regels gaan echter net de andere kant uit en laten dat onderscheid tussen criminele en politieke organisaties niet toe. Als twee mensen samenspannen met het gezamenlijk doel om onrechtmatig winst te maken ('criminel') of om de macht te beïnvloeden spreekt men in EU-verband van een criminele organisatie.

De definitie van wat georganiseerde

misdaad is, is een complete puinhoop. Zoals uit de EU-documenten blijkt hebben de lidstaten daar in hun nationale wetgeving een verschillende visie op. Maar, zo stelt de EU, ook al zijn er verschillen we gaan toch door. Intern maakt de EU ook geen verschil meer tussen georganiseerde misdaad en misdaad tout court. Want, zeggen ze, waar moet je de grens trekken tussen georganiseerd en niet-georganiseerd. Voor de buitenwereld spreekt de EU wel over georganiseerde misdaad maar dat is omwille van de publieke opinie. En deze vage termen en beschrijvingen zijn enorm gevaarlijk voor de burgerrechten.

DE NAR: Je sprak daarnet over de samenwerking tussen de EU en de Amerikaanse FBI, waarover gaat die precies?

T.B. Daarvoor moeten we teruggaan tot begin de jaren '90. Toen heeft de FBI een lijst opgesteld met vereisten waaraan internetproviders moeten voldoen zodat de wettelijke instanties gemakkelijker communicatie kunnen onderscheppen (telefoon, e-mail,...). In 1995 heeft de EU deze lijst met vereisten nagenoeg volledig overgenomen. In 1998 hebben ze geprobeerd om die lijst ook toe te passen op het gehele internet en op alle mobiele telefoons. Dit veroorzaakte toen heel wat publieke deining omdat het samenviel met de heisa rond het Echelon-netwerk (spionagenetwerk van de VS, Canada en Groot-Brittannië). Omwille van die negatieve reacties werd het project opgeborgen. Het feit is dat de communicatietechnologie -zowel de hard- als software - razendsnel evolueert. En ondertussen hebben de G8 en andere instanties het initiatief overgenomen. Terwijl het in de oorspronkelijke plannen van de FBI over een individuele en gerichte vraag van een onderzoeksrechter of politieofficier ging, wil men nu binnen de G8 veel meer. We weten uit recente Britse politieke initiatieven dat het uit die G8-hoek komt. De G8 maar ook de 'EU-FBI'-werkgroep ILETs en de politiewerkgroep binnen de EU willen niet alleen onbeperkte toegang tot alle huidige communicatie maar ook tot alle historische bewaarde data. En dat is een immense bedreiging.

DE NAR: je zou kunnen stellen dat er ook een globalisering van de controle bezig is.

T.B. Dat zou je inderdaad kunnen zeggen. Toen de onderhandelingen over deze lijst begonnen was er niemand die hier iets van afwist. Een jaar later hebben wij dit ontdekt net voor Europa overeenkwam dat de lijst op alle EU-landen van toepassing was. Toen sloot ook Noorwegen zich aan en een tijdje later kon om het even welk land aansluiten bij dit initiatief. Er waren

twee contactadressen: één van de FBI in de VS en één bij de EU in Brussel. De reden waarom dit netwerk moet groeien is dat het de nationale overheden zijn die de providers wetten opleggen. Tegelijkertijd sluipt er ook een kapitalistische commerciële logica binnen in het project. Zodra de bedrijven de specifieke apparatuur ontwikkeld hebben, die aan de vereisten voldoet, kunnen ze die apparatuur makkelijker verkopen aan andere landen. En de belanghebbende landen willen bijvoorbeeld dat als Hongarije zijn telecommunicatie vernieuwt, ze nieuw materiaal kopen dat aan deze voorwaarden voldoet, zodat ze ook in Hongarije communicatie kunnen onderscheppen. En daarom is het systeem globaal, de mogelijkheid om te onderscheppen hangt wel af van de nationale wetgeving maar ook van de technologie. Het heeft geen zin een wet te maken als je niet de technologie in huis hebt om de modernste communicatiemiddelen te onderscheppen.

DE NAR: is er op dat vlak samenwerking tussen de EU en soft- en hardwarebedrijven?

T.B. Ja, maar de industrie is niet heel enthousiast, want zij vinden niet dat ze de extra kosten moeten betalen. Het opslaan van al die informatie is bijvoorbeeld een zeer dure zaak. En dan wordt de EU vrij besluiteloos en zegt ze: ja er is een probleem maar iedere lidstaat moet dat maar zelf oplossen. Want de EU weet dat het zeer veel geld kost om die systemen te ontwikkelen waardoor de hele kwestie gegarandeerd meer in de openheid zal komen. Dus zijn individuele landen zoals Frankrijk of Engeland bezig om tot een overeenkomst te komen met de providers.

(de Europese commissaris voor industrie Liikanen heeft trouwens in maart toegeven dat de EU samenwerkt met de industrie voor de ontwikkeling van gesofisticeerde spionagetechnologie, in het ambtenarentaaltje is dit: "projecten die erop gericht zijn om technologieën te ontwikkelen die grensoverschrijdende samenwerking tussen wetshandhaving- en veiligheidsinstanties vergemakkelijken.")

DE NAR: is er sprake van internationale coördinatie van de overheden om het anti-globaliseringsprotest bij internationale bijeenkomsten aan te pakken?

T.B. Hierover vangen we vanuit verschillende hoeken stukken informatie op. Wij hebben die informatie nog niet samengebracht, eigenlijk omdat we het te druk hebben met andere zaken.

Er loert echter een ernstig gevaar om de hoek nu de EU in Nice beslist heeft om het grootste deel van de EU-toppen in Brussel te houden. Brussel zal een centrum van betogingen worden, veel meer dan het nu is en de Belgische politie is daar niet op

voorzien!

DE NAR: je vreest dat er meer onderzoeken zullen komen naar dat protest in Brussel?

T.B. Ja, dat gaat zeker gebeuren. En voor de langere termijn heb ik een ander schrikbeeld. Zoals je weet is de EU volop bezig met het opzetten van een 5.000-koppig permanent politiekorps. Dit korps kan ingezet worden om in het buitenland zagezegd de vrede te handhaven en wordt getraind om rellen onder controle te krijgen. Mijn instinkt zegt mij –en ik ben al 30 jaren bezig met dit soort veiligheidsproblematiek – dat als er zware onrust in de EU zou zijn, deze troepen ingeschakeld zullen worden. Momenteel ontkent de EU dit zeer heftig maar eerlijk gezegd ik geloof hen niet.

EUROPA EN MIGRANTEN

DE NAR: ook op een ander politiek vlak, nl. als het over de Europese migratie-politiek gaat, wordt dikwijls een loopje genomen met de democratische vrijheden en de mensenrechten.

T.B. Sinds 1992 is Europa actief op dit vlak; op een conferentie in Londen werden toen de eerste uitgangspunten vastgelegd. Vanaf dat moment heeft Europa er alles aan gedaan om het asielrecht zoals het in de conventie van Genève staat, te ondermijnen. Eigenlijk geloof ik niet echt dat er een verschil is tussen een 'economische' migrant en een 'politieke' asielzoeker. Ze ontvluchten allebei de derde wereld waar het westen door haar politieke en economische interventies een ravage heeft aangericht. Als je een economische migrant bent dan maak je geen schijn van kans meer en nu wil men ook de politieke migranten aanpakken. De politici willen geen asielzoekers meer, wat ze wel willen is hooggeschoolde migranten omdat die nodig zijn in de Europese industrie. Ik vind dit een duidelijke racistische politiek.

Er is op verschillende vlakken samenwerking tussen de Europese overheden. Asielzoekers die bijvoorbeeld in één lidstaat niet erkend worden, kunnen geen aanvraag meer indienen in een andere lidstaat. Ook de gegevens over asielkandidaten worden uitgewisseld, er is nu zelfs sprake van een Europese DNA-bank (*dus met DNA-gegevens van asielzoekers*)

DE NAR: de EU legt zelf een verband tussen haar migratiepolitiek en buitenlands beleid als ze spreekt over 'non-military crisis management'.

T.B. Het probleem van deze 'non-military crisis management' is dat deze term afkomstig is van de verantwoordelijken voor het Europees buitenlands militair beleid. Stel dat dit vanuit het departement voor humanitaire hulp kwam, dan zou er nog iets sympathiek aan zijn. In dat geval zou

je kunnen zeggen dat het zin heeft om niet alleen van hulp te spreken maar ook van een infrastructuur om die hulp daar ter plekke te krijgen. Maar nu komt dit plan uit de militaire hoek. Non-military crisis management betekent een politiekorps leveren, hulp bieden om het rechtssysteem ter plaatse te veranderen, de administratie overnemen of gewoon enkele politiemensen leveren die de migratie daar ter plekke moeten controleren. Dit is echt een moderne vorm van imperialisme.

DE NAR: Kun je een concreet voorbeeld geven van deze niet-militaire manier om crisissen op te lossen?

T.B. Zoals gezegd, het gaat enkel over plannen maar in essentie is door de NAVO hetzelfde mechanisme toegepast in het voormalige Joegoslavië. Los van wat je denkt over wat daar gebeurd is en wie de schulden daarvan zijn, wordt die landen nu geen onafhankelijke ontwikkeling toegelaten. Ze worden bevolen door het Westen om die of die persoon te arresteren of ze krijgen geen financiële hulp. Misschien willen die landen bijvoorbeeld wel Milosevic arresteren maar op hún moment en om hún redenen. Maar als je zoals de Amerikanen gaat zeggen: "arresteer hem voor die datum of je krijgt geen geld", dan is dat een onaanvaardbare inmenging, los van alle andere bedenkingen die men over Joegoslavië kan maken. Op die manier werkt het Westen zich ook in de nesten want in Kosovo of Kroatië steunen ze wél extreme nationalistes. Het is één zaak om te proberen een conflict te stoppen maar het is iets anders om de politieke lijn van een land voor te schrijven. En het is dit mechanisme dat Europa op landen met ernstige conflicten wil toepassen: door handel en hulp een land dwingen een bepaalde lijn te volgen.

DE NAR: een slotvraag: is er gewoon een verschuiving gaande van de nationale macht naar het Europees niveau of is het meer dan dat? Is het ook een verslechtering van de democratische situatie of niet?

T.B. Wat we zien gebeuren is de langzame opbouw van een Europese staat. Het is nog geen "superstaat" maar het wordt er ongetwijfeld één. Volgens mij is die groeiende macht van de EU niet alleen een verschuiving van macht maar zeker ook een verslechtering van de democratische vrijheden. Er zijn natuurlijk ook veel minpunten in onze nationale democratieën maar toch is er een groot verschil met het enorme gebrek aan democratische controle op de EU. Het is ook zeer ingewikkelde materie, deze Europese politiek, en het is zeer moeilijk om aan deze ingewikkelde informatie te geraken. De meeste journalisten zijn jammer genoeg te lui om de Europese politiek uit te pluizen en nemen gewoon de EU-persberichten over.

Het neoliberalisme als Europese

Het kapitalisme bestaat in vele varianten. De projecten die in het verleden verwezenlijkt zijn door de EU en de bindende afspraken die gemaakt zijn tussen de lidstaten tonen een fanatieke gehechtheid aan de neoliberale variant van het kapitalisme. "Competiviteit en concurrentie moeten zegevieren, sociale en ecologische regels mogen niet in tegenspraak met de vrije markt zijn" is het europees credo geworden.

Wie er nog aan twijfelt kan het hieronder lezen: de natste dromen van de neoliberale economen zijn realiteit geworden dankzij de EU.

door hans Roels

1992: ÉÉN MARKT

Het eerste grote project dat de EU de laatste tien jaar afgewerkt heeft was de éénmaking van de Europese markt. Het kadert perfect binnen de neoliberale filosofie die vanaf de jaren '80 stijl opgang maakte. Door het afschaffen van tolheffingen en douane wou de EU de Europese economie meer blootstellen aan concurrentie. Bedrijven mogen zich voortaan overal in Europa vestigen en kunnen overal hun producten vrij verkopen. Bedrijven moeten vanaf 1992 rekening houden met meer (buitenlandse) concurrenten op hun markt.

VERVOLLEDIGEN VAN DE INTERNE MARKT

Na 1992 zet de EU een nieuw vrijemarktoffensief in. Vooral sectoren als elektriciteit, telecommunicatie, post en treinverkeer moeten er aan geloven want in deze sectoren had de staat traditioneel veel invloed. De éénheidsmarkt van 1992 had hier niet veel effect gehad. Verschillende staatsbedrijven worden geprivatiseerd of moeten concurrentie dulden van privé-bedrijven. Deze bedrijven hebben niet de goede sociale bescherming van de vroegere staatsbedrijven (lonen, pensioenrechten,...) waardoor de concurrentie bikkeld hard wordt. Een semi-staatsbedrijf als Sabena zit anno 2001 in zware moeilijkheden ook al is het aantal passagiers flink gestegen. Reden: de hevige concurrentie binnen europa. De enige oplossing is fusioneren of afslanken volgens de vrijemarktideologen, want "er zijn nog veel te veel luchtvaartbedrijven in Europa in vergelijking met de VS".

2002: ÉÉN MUNT

De volgende stap op weg naar het vrijemarktparadijs is de ééngemaakte munt. Vanaf volgend jaar worden de nationale munten vervangen door de euro. Deze monetaire unie moet de concurrentie verder verscherpen. Door de euro zullen prijzen en productiviteit tussen verschillende landen

gemakkelijker vergeleken kunnen worden. De landen die willen meedoen aan deze monetaire unie moeten voldoen aan de zogenaamde convergentiecriteria. Deze criteria (i.v.m. overheidsschuld, begrotingstekorten,...) lijken op het eerste zicht vrij technisch maar zijn bij nader toezien minder onschuldig dan ze lijken. Om aan deze Maastrichtnormen te voldoen hebben verschillende EU-landen serieus bezuinigd op allerlei sociale voorzieningen (in België gebeurde dit onder premier Dehaene). De monetaire unie is een bij wet vastgelegde neoliberale economie geworden.

grondwet

CENTRALE BANK

De oprichting van één centrale Europese bank heeft het marktdenken stevig verankerd in de EU. De statuten verplichten de bank niet meer om rekening te houden met de werkgelegenheid zoals de vroegere nationale banken wel verplicht waren. De Europese bank moet een strikt monetair anti-inflatie beleid voeren dat zelfs liberaler is dan dat van de centrale bank van de andere vrijemarktkampioenen, de VS.

SOCIALE (BIJ)ZAKEN

De EU heeft de laatste 15 jaar een stevige reputatie opgebouwd in het opstellen van (nutteloze) sociale afspraken. In tegenstelling tot liberale economische maatregelen die stevig verankerd zitten in de bindende Europese akkoorden, zijn de sociale akkoorden vrijblijvend (= niemand trekt er zich iets van aan). Sociale Handvesten (1989), Resoluties over Groei en Werkgelegenheid (1997) en een Handvest van de Grondrechten (2000) maakten het voor politici mogelijk om op de TV te verkondigen dat Europa ook sociaal een goede zaak is. En vervolgens leggen de regeringen en bedrijven deze akkoorden naast zich neer.

Zoals de voorzitter van de industriële lobbygroep ERT verkondigde n.a.v. een "sociaal" hoofdstuk in het verdrag van Amsterdam: "Als politici denken dat het

belangrijk is om een hoofdstuk te hebben over het streefdoel van volledige werkgelegenheid en als ze denken dat dit helpt voor de publieke opinie, dan zijn we niet tegen... Het zal geen jobs creëren maar het kan ook geen kwaad, op voorwaarde dat dit hoofdstuk zeer algemeen blijft en enkel over intenties gaat."

VOOR MEER GLOBALISERING

De EU lijdt niet enkel in Europa aan een bekeringsdrang tot de vrije markt. Op wereldvlak is ze samen met de VS de grote motor achter de recente golf van liberalisering en globalisering. Samen waren zij bijvoorbeeld de gangmakers achter het (mis-

lukte) MAI-akkoord en de GATT-onderhandelingen die uitmondde in de oprichting van de WHO. Daarnaast zijn er ook minder bekende vrijhandelsverdragen die de EU (zonder enige democratische inbreng) gesloten heeft, bijvoorbeeld met Mexico of Marokko. Normaal gezien gaan in juli onderhandelingen van start om het handelsverkeer met Mercosur (vrijhandelsblok van Zuid-Amerikaanse landen) vrij te maken. Om op lange termijn tot één vrijhandelszone te komen met de VS wordt samengewerkt in het obscure Transatlantic Economic Partnership. Verschillende afspraken die hieruit voortgekomen zijn, zijn in Europa al in de praktijk omgezet (ook al is maar een heel klein deel van de bevolking op de hoogte van deze zaken).

De Europese commissie wil nu ook vaart zetten achter de wereldwijde liberalisering van de diensten (onderwijs, ouderthehuizen, verzekeringen, afvalverwerking,...) in de GATS-onderhandelingen. Dit moet geen verwondering wekken want zoals te lezen staat in een folder van de EU zelf, is Europa nu veruit de grootste exporteur van commerciële diensten. Een oude (socialistische) wijsheid wordt hierbij bevestigd: over sectoren waar ze sterk staan en denken de concurrentie van de arme landen aan te kunnen, willen de kapitalistische landen met plezier praten over liberalisering!

IS HET TOEVAL DAT EEN VRIJHANDELSBLOK ALS DE EU ONTSTAAT?

Niet enkel in de jaren '60 maar ook later in de jaren '70 zijn er pogingen van politici geweest om binnen de EU een ééngemaakte markt te verwezenlijken. Deze pogingen zijn toen op niets uitgedraaid. Het is geen toeval dat vanaf het midden van de jaren '80 deze plannen wel gerealiseerd zijn. Sindsdien zijn er in de hele wereld allerlei vrijmarktblokken ontstaan (NAFTA in Noord-Amerika, Mercosur in Zuid-Amerika, ASEAN rond de Stille Oceaan,...).

Het staatskapitalisme - zoals dat vanaf de jaren '30 had bestaan - met een afgeschermd binnenlandse markt en een uitgebreid sociaal zekerheidssysteem verkeerde in crisis. Kapitalisme is ondenkbaar zonder economische groei. Tegen het einde van de jaren '60 waren verschillende bedrijven door die voortdurende expansie te groot geworden voor de binnenlandse markt. Om winst te blijven maken hadden zij nood aan een internationale markt. Bovendien werd de winst van de grote bedrijven in gevaar gebracht door de stijgende kosten van de welvaartstaat (de arbeidersbeweging bleef op straat komen om hogere lonen en een rechtvaardigere verdeling van de rijkdom te eisen). Het is geen toeval dat in de beginjaren van de ERT zeer veel telecombedrijven lid waren van deze lobbygroep. De researchkosten om in nieuwe (digitale) technologie te investeren lag daar zo hoog dat één bedrijf niet die investeringen kon maken. De ERT wou grotere bedrijven die wél dat geld konden ophoesten én een grote markt met honderden miljoenen consumenten om zoveel producten te verkopen dat de investeringskosten teruggewonnen konden worden. Terwijl grote industriële lobbygroepen in de jaren '70 nog durfden pleiten voor meer (Europees) protectionisme, was de opinie bij de elite anno 1985 volledig veranderd. Deze evolutie is te herkennen bij de ERT. Vanaf het midden van de jaren '80 koos die resoluut voor een verdere liberalisering en een ééngemaakte Europese markt.

De enige oplossing voor het kapitalisme lag in een verdere internationalisering van de economie. VS-president Reagan en de Engelse premier Thatcher waren de pioniers van het neoliberale beleid. Zij waren misschien de eersten maar zeker niet de enigen die zo een beleid voerden. Tegenwoordig varen nagenoeg alle politieke partijen deze economische koers.

Hoe NV Europa

Dankzij het beleid van de EU worden Europese multinationals steeds groter en machtiger. Multinationals genieten tal van voordelen: subsidies, beleidsmaatregelen en aanleg van grootschalige infrastructuur. Daardoor worden lokale bedrijven en markten van de kaart geveegd. Waarmee ik niet gezegd wil hebben dat lokaal en klein per definitie okee zijn. Dat is stof voor een ander verhaal. Maar de concentratie van de economische macht leidt in elk geval tot nare gevolgen: zoals een gevaarlijk democratisch deficit, een ongeoorloofde impact van de captains of industry op het Europees beleid ten voordele van hun eigen profijt, een lobbypolitiek van bedrijfsleiders die zich bijna volledig aan het oog van de burger onttrekt en waarover de multinationals weigeren informatie te verstrekken, milieuverloedering door de toename van het vliegverkeer en door de bouw van tienduizenden kilometers snelweg, ...

Maar zulke negatieve neveneffecten worden meestal genegeerd. Of ze worden als onvermijdbare gevolgen van een natuurlijk proces beschouwd. Net zoals de paarden in een miljoenen jaren durende evolutie groter geworden zijn, zou het niet meer dan normaal zijn dat bedrijven groeien en machtiger worden.

Dit artikel wil vooral aantonen dat het groter worden geen natuurlijk proces is. Niet door de biologie te bestuderen, maar wel door een tip van de sluier van het Europees beleid toe te lichten. Een beleid dat groot zijn bevoordeelt over klein zijn. Overigens geldt het groter worden ook niet altijd in de biologie. Tal van voorbeelden zijn bekend van evolutie die net leidt tot kleiner worden, of gewoon verdwijnen - uitsterven is immers de meest normale zaak in de biologie. Laten we dat eens toepassen op de dinosaurussen van vandaag: de multinationals.

VRIJE MARKT EN EENHEIDSMUNT LEIDEN TOT FUSIES EN OVERNAMES

Dankzij ex-commissaris Van Miert denken de meeste onder ons dat de Europese Commissie heldhaftig monopolies bestrijdt, daartoe fusies tussen bedrijven ontbindt en zo de vrije markt in ere houdt. Sinds de jaren '80 voert ze echter een politiek die net fusies tussen bedrijven aanmoedigt, en kleinere (lokale) bedrijven de markt uitprijsst. De regelgeving voor de creatie van de Eenheidsmarkt ontmoedigt elk beleid

om lokale economieën te beschermen. Zo verbiedt de unie het subsidiëren van lokale bedrijven omdat dit concurrentievervalsing zou zijn.

Vanaf het einde van de jaren '80 zorgde het Europees beleid van liberalisering, deregulering en privatisering voor een golf van fusies en overnames van bedrijven. Door de creatie van de eenheidsmarkt en de eenheidsmunt (EMU) werden de overgebleven handelsbarrières (zoals het risico van muntontwaarding) één voor één weggenomen en zien we sinds eind jaren '90 een ongeëvenaarde toename in fusies en overnames. Denk maar aan de fusies tussen banken en verzekeringsmaatschappijen. Maar er is meer. Het wegvallen van de 15 Europese munten zorgde ook voor een verdere concentratie van de distributie. Een opvallend voorbeeld is Reebok International, producent van sportkledij. **In '95 voor de eenheidsmunt had Reebok nog 14 verdeelcentra voor de Europese Markt. In '98 waren er dat nog 10. Sinds 1 januari 1999 blijft er slechts 1 over in Nederland. Van hieruit wordt nu heel Europa bevoorrad. Deze trend leidt natuurlijk tot een verdere toename van het vrachtwagenverkeer. Teloorgang van arbeidsplaatsen is voor de bedrijven mooi meegenomen.**

De Europese 'vrije' markt wordt op dit moment haast voor elke economische sector gecontroleerd door de vijf grootste bedrijven in die bepaalde sector. Het expliciete doel van het industrieel beleid van de Commissie in de jaren '80 was overigens de grootste bedrijven omvormen tot 'Europese Kampioenen' die kunnen concurreren met Japan en de VS.

80% VAN DE LANDBOUWUITGAVEN NAAR 20% GROOTSTE BEDRIJVEN

Bijna de helft van alle uitgaven van de EU gaan nog steeds naar het landbouwbeleid. Ook in 2001 bedraagt dit nog 45,5% van alle uitgaven (1.700 miljard BEF). Niemand zal ontkennen dat het Europees landbouwbeleid er voor zorgt dat jaarlijks alleen in ons land al duizenden familiale boerderijen er het bijltje bij neerleggen. 80% van de Europese landbouwbegroting komt immers

ten goede van de 20% grootste, intensieve en vervuulende landbouwbedrijven die deze steun eigenlijk best kunnen missen. Indirect komt de steun vooral ten goede aan de verwerkende nijverheid, de vleeshandel, de petrochemie (dankzij een toenemend gebruik van pesticide- en kunstmestproductie), de distributie (denk maar aan de invoer van goedkoop derdewereld veevoer).

Bovendien zorgt de dumping van de Europese landbouwoverschotten op buitenlandse markten voor de ontwrichting van lokale markten. Soms worden de overschotten verkocht onder het mom van 'ontwikkelingssteun'. Zo werd in 1999 duidelijk dat zwaar gesubsidieerd rundvlees de Zuid-Afrikaanse markt dreigde te overspoelen. Namibische boeren uitten hun bezorgdheden omdat ze niet met het Europees rundvlees kunnen concurreren. Minister van Handel en Industrie Hidipulu Hamuteya van Namibië vond er niets beter op dan de boeren aan te raden West-Afrikaanse markten en markten in het Verre Oosten en de Golf op te zoeken, en daar een deel van de markt in te pikken, waarna hij prompt beloofde overheidssteun te geven bij het veroveren van deze markten.

INDIRECTE STEUN AAN DE MULTI'S

Grootwarenhuizen slagen er in hun waren goedkoper te maken dan de kleine kruidenier op de hoek. Het succes van grootwarenhuizen wordt dikwijls toegeschreven aan het vernuft van de Chief Executives, de schaalvoordelen van een grote keten en dergelijke meer. Zelden of nooit wordt er verwezen naar de indirecte subsidies die grootwarenhuizen gratis en voor niets krijgen van de diverse overheden.

Zo heeft haast elk Delhaize-product duizenden kilometers gereisd over snelwegen betaald door de overheid. De Europese Commissie zorgde voor de integratie van de nationale transportnetwerken via het uitwerken van een Masterplan voor een "Trans-Europees Netwerk" (TEN) van snelwegen en sporen (zie ook artikel Trans Europese Netwerken in deze Nar). Via massale subsidies werden de ontbrekende schakels ingevuld. Ook via het zogenaamde Cohesiefonds vloeit veel geld en middelen naar

de multi's groter maakt

beton en asfalt, voornamelijk voor de ontsluiting van de 'armere' regio's in Europa, die zogenaamd niet voldoende 'ontsloten' zijn. Eigenlijk bedoelt men dat ze niet voldoende bereikbaar zijn voor vrachtwagen om o.a. supermarkten te bevoorraden.

Ook de satellieten die Delhaize gebruikt om 'just in time' te communiceren, te produceren en te leveren werden ontwikkeld door met belastingsgeld betaalde ruimtevaartprogramma's. Ook de lasertechnologie, voor het sneller voorbij de kassa passeren, komt voort uit wetenschappelijk onderzoek. Zelfs de ingenieur- en informaticaloonslaven die het computersysteem van Delhaize ontwerpen en beheren werden opgeleid door een zwaar gesubsidieerd onderwijssysteem. Deze lijst zou nog veel langer kunnen gemaakt worden. Ik denk dat het voor iedereen duidelijk is dat het concept van een grootwarenhuis onmogelijk zou zijn zonder de bouw van de nodige infrastructuur voor communicatie, transport van goederen en elektriciteit, onderwijs, ... Net op al deze beleidsdomeinen is de EU erg actief. Denk maar aan de uitbouw van de Trans-Europese Netwerken voor Telecommunicatie en Elektricititeit, de onderwijsprogramma's met het oog op het verhogen van de mobiliteit van studenten (waaronder Erasmus), het Europees ruimtevaartprogramma waarvan de politiek wellicht in de toekomst door de EU bepaald wordt. En sinds kort is er in Europa ook een akkoord over de ontwikkeling van Galileo; het Europese satellietnavigatiesysteem dat in de toekomst het Amerikaanse Global Positioning System (GPS) zal vervangen. Galileo zal een slordige 120 miljard BEF kosten voor een groot deel te betalen door de Unie om een deel van de wereldmarkt voor satellietnavigatie te kunnen veroveren. 1

Het verhaal van Delhaize geldt natuurlijk ook voor de ontwikkeling van de huidige productiemethodes in de automobielsector, waar de onderdelen hoogtechnologisch geproduceerd door onderaannemingen 'just in time' (telecommunicatie) geleverd worden, via het Trans-Europese transportnetwerk. Heel wat van de elektronische snufjes hier werden ontwikkeld met behulp van subsidies van de Unie via de OTO-kaderprogramma's. Zo subsidieerde de EU in '98 een project dat de ontwikkeling mogelijk maakte van een gezamenlijk engineeringplatform waarmee in veel korter tijd stoelen kunnen worden ontworpen voor de nieuwe generatie auto's. In datzelfde jaar werd ook via het OTO-kaderprogramma een systeem ontwikkeld voor het smeren van onderdelen voor de automobielsector.

Via de website van het Kaderprogramma voor Wetenschappelijk Onderzoek kun je de inventaris van de goedgekeurde projecten doorzoeken. Ik typte willekeurig de namen in van 3 grote hoogtechnologisch bedrijven actief in de wapenhandel (waaronder het Belgische Barco), en had drie keer prijs, alle mochten genieten van EU-steun. Uit de projecten valt niet af te leiden dat het onderzoek de wapenproductie ten goede komt. Indirect doet het dat natuurlijk wel, omdat het bedrijf alleen al via de gift elders geld kan vrijmaken.

Oktober 2000 kondigde onze Belgische EU-commissaris voor Onderzoek Busquin aan dat hij wil werken aan een 'Europese onderzoeksruimte'. Busquin heeft de absolute top van de Europese luchtvaartindustrie om zich verzameld in een werkgroep die door hemzelf wordt geleid. De werkgroep moet concrete aanbevelingen doen over hoe de sector de komende twintig jaar de leidende rol in de wereld kan spelen. In de werkgroep mocht naast DaimlerChrysler, Aerospace, Rolls Royce, Thomson CSF (nu Thales genaamd), British Aerospace ook één kleiner Deens softwarebedrijf meedoen. Volgens het NRC Handelsblad toonden de Europese topondernemingen zich alvast enthousiast over Busquins aanpak. (Waarschijnlijk omdat Busquin het miljardenbudget voor wetenschappelijk onderzoek beheert en het zesde Europese Kaderprogramma voor wetenschappelijk onderzoek aan het voorbereiden is!) Busquin wil trouwens in de toekomst vooral grote onderzoeksprojecten stimuleren.

Ook de standaardisering van producten voor de Europese markt werd voor een groot stuk op maat geschreven voor en door de grootste multinationals. Voor kleine bedrijven wil dat zeggen aanpassen aan de standaardnormen, of verdwijnen.

EU subsidieert eigen lobbyorganisaties

Orwell beschreef in zijn roman '1984' hoe de staat zijn eigen oppositie organiseert. Anno 2001 is dat niet anders, al gebeurt het veel subtieler dan in het boek. De Unie geeft geld aan zijn grootste critici, zoals bijvoorbeeld A SEED (al is het maar een habbekrats), wellicht in de hoop door de kritiek nog sterker te worden maar waarschijnlijk ook om de Europese integratiegedachte te ondersteunen.

Minder geweten is dat de EU ook werkgeversorganisaties geld in de zakken stopt. De Europese Commissie heeft immers een speciaal budget voor de promotie van internationale "Business to Business"-dialogen. Volgens de Commissie moeten "zulke dialo-

gen bijdragen tot een verhoogde wereldwijde competitiviteit van bedrijven in de EU en leiden tot aanbevelingen voor de autoriteiten (...) over hoe dit doel kan bereikt worden." Zo krijgt onder andere de Trans-Atlantic Business Dialogue (TABD = lobbygroep van Noord-Amerikaanse en Europese Industriëlen, zie ook «Lobbygroepen in de EU» in deze Nar) 150.000 Euro toegestopt.

De Commissie kent ook "Enterprise Grants" toe. In de lijst van gelukkigen vinden we ook de Europese werkgeversorganisatie UNICE.

Uitgeleide

Dit artikel heeft niet de ambitie om volledig te zijn. Zo had ik het helemaal nog niet over de Europese wapenindustrie, waar dankzij de uitsloperij van onder andere EU-Commissaris Liikanen een Europese wapenmarkt aan het groeien is die nu al zorgt voor heel wat fusies tussen wapenproducenten. 2 Of de steun aan Centraal- en Oost-Europa (Phare) die vooral ten goede komt aan grote Europese bedrijven zoals Siemens (voor de «renovatie» van kerncentrales in Oost-Europa).

Wat me opvalt is dat het bijzonder moeilijk is om terug te vinden naar welke bedrijven nu juist welke gelden gaan. Transparantie is hier ver zoek. Naar mijn weten is er geen enkele instantie, noch officieel, noch van ngo-zijde die voortdurend onderzoekt welke bedrijven voordeel halen uit EU-gelden, en hoeveel deze krijgen. Ik heb er alleszins geen gevonden. De Unie zelf daarentegen onderzoekt nauwlettend welke overheidssteun de lidstaten van de Unie geven aan bedrijven. De Unie wil namelijk alle concurrentievervalsing binnen de EU voorkomen.

Tenslotte: wil je zelf graag wat groter worden en wat slijk ophalen bij de Unie, dan moet je beginnen surfen op http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgc/aides/index_en.htm Daar krijg je een volledig overzicht van alle subsidiekanalen.

1 Officieel dient Galileo vooral voor het waarborgen van de veiligheid, het stroomlijnen van het verkeer, het verminderen van verkeersopstoppingen en milieuschade, en het ondersteunen van de ontwikkeling van multimodaal vervoer. De belangrijkste reden is - al wordt het niet toegegeven - militair, zogenaamd kaderend in de Petersbergtaken van de Unie; conflictpreventie, peace-keeping en crisisbeheer.

2 Bijvoorbeeld de vorming van EADS, fusie tussen Dasa en Aerospaiale Matra

Het wekt niet echt verbazing dat er flink wat industriële lobbygroepen actief zijn in Brussel en dat hun beïnvloeding ook veel resultaten afwerpt. Eén van de bekendste (in kringen van actievoerders toch) is de Europese Ronde Tafel van industriëlen (ERT). Dit is eigenlijk geen lobbyclub als een ander, de ERT herbergt de "elite" van de Europese grootindustrie. Leden worden enkel geselecteerd, zij kunnen niet zomaar aansluiten. Deze ridders van de Ronde Tafel houden zich niet met afzonderlijke maatregelen bezig maar wel met het ontwikkelen van een brede visie op Europa.

EEN (ONVOLLEDIGE!) LIJST MET VERWEZENLIJINGEN VAN DE ERT

1985: ERT-rapport van Wise Dekkers (Philips) om tegen 1990 tot een ééngemaakte markt binnen de EU te komen

1986: de EU publiceert het plan om tegen 1992 tot één Europese markt te komen

1984: ERT-rapport "Missing Links" waarin Europa aangemaand wordt om massaal te investeren in nieuwe transport infrastructuur

1991: de TEN's (Trans-European Networks), een lange waslijst met infrastructuurplannen, wordt in het Verdrag van Maastricht opgenomen

1991: ERT-rapport 'Reshaping Europe', een pleidooi om tot één Europese munt te bekomen

1991: in het Verdrag van Maastricht wordt het project ingeschreven om tot een éénheidsmunt te komen

1997: de ERT lanceert het plan om spoed te zetten achter de uitbreiding naar Oost-Europa

1999: in Berlijn presenteert de Europese commissie haar

Agenda 2000 plan waarin de uitbreiding praktisch wordt uitgewerkt

1997: de ERT lanceert het plan om de EU verder te liberaliseren

1997: in het Verdrag van Amsterdam zet de EU vaart achter de liberalisering van de telecommunicatie-, energie- en transportsector

1998: "Job Creation and Competitiveness through Innovation", het nieuwste ERT-rapport waarin gepleit wordt voor marktgerichte instrumenten om de werkloosheid op te lossen

2000: op de Top van Lissabon viert het neoliberalisme hoogtij, de werkloosheid moet niet door werkverdeling maar door meer concurrentie en innovatie in hightech en biotechnologie opgelost worden, aldus Europa

...

Lobbygroepen achter de EU

Door Hans roels

GOEDE VRIENDEN ONDER ELKAAR

De ERT kan zich beroepen op heel goede contacten met de Europese en nationale politieke leiders. De vroegere secretaris-generaal Richardson van de ERT beschrijft dit als volgt: "Toegang hebben (tot de politici) betekent kunnen bellen naar Helmut Kohl (voormalige Duitse bondskanselier) en hem onze rapporten aanbevelen. Het betekent ook dat John Major de ERT opbelt om hen te bedanken voor hun visie of lunchen met de Zweedse premier net voor de Zweedse beslissing om tot de EU toe te treden." Corporate Europe Observatory heeft enkele jaren geleden enkele brieven van de vroegere EU-voorzitter Santer aan de ERT mogen inzien. Ze waren in een "warme vriendschappelijke toon" geschreven aldus deze NGO, in de stijl van "ik zou opnieuw willen herhalen hoezeer ik het meer dan uitstekende voorzitterschap van de Ronde Tafel apprecieer." Het hoeft geen verbazing te wekken dat bij de oprichting van de ERT in 1983, toch een louter industriële lobbygroep, twee Europese commissarissen aanwezig waren.

Trouwens, één van die twee commissarissen was onze landgenoot Etienne Davignon. Hij was zeker niet de enige ERT-topman die vlot van een job in de commissie naar één in de hoogste echelons van een ERT-multinational overstapte. Peter Sutherland van British Petroleum deed het hem voor en twee commissarissen van de laatste commissie, Karel Van Miert en Martin Bangemann zijn ook niet echt op de dop beland (de eerste kwam bij Philips terecht, de tweede bij de telecomgigant Telefonica, beide ERT-bedrijven). De ERT is niet de enige industriegroep die zeer nauwe banden onderhoudt met de Europese commissie. De voormalige landbouwcommissaris MacSharry (van de gelijknamige hervormingen) werkt nu als adviseur voor Cargill, één van 's werelds grootste voedingsmultinationals.

Dat de ERT veel macht heeft, blijkt uit de indrukwekkende lijst van hun verwezenlijkingen (zie kader). Er zijn ook verschillende getuigenissen van hoge politici die deze macht bevestigen. Zo stelde Jacques Santer, de vroegere commissievoorzitter, dat "de ERT zonder enige twijfel een grote rol gespeeld heeft in de ontwikkeling van de Europese Unie." En een andere vroegere voorzitter, Delors, noemde de ERT "één van de grote krachten achter de éénheidsmarkt."

Waarom de ERT zo invloedrijk is, is vrij

éénvoudig. In deze neoliberale tijden is het steeds belangrijker om investeringen van bedrijven aan te trekken. En de ERT groepeerde misschien niet zo véél bedrijven (een veertigtal) maar het zijn net de grootste! Samen hebben de ERT-bedrijven een wereldwijde omzet van ca. 32 000 miljard (ter vergelijking: het BNP van België is ongeveer 10 000 miljard). Dat maakt natuurlijk wel een stevige indruk op de heren politici!

ONAFHANKELIJK IMAGO

De ridders van de vrije markt gebruiken dikwijls listige methodes om hun doel te bereiken. Vaak vraagt de ERT aan de EU de oprichting van een semi-officiële of officiële raad waar naast de industrie ook Europese topambtenaren in zetelen. Hierin zetelen dikwijls ook 'onafhankelijke' academici of mensen van de vakbondstop. De ERT is de initiator achter verschillende van zulke comités geweest, bijvoorbeeld die i.v.m. hoger onderwijs (CRE) of transport (ECIS). De Business Advisory Councils zijn opgezet om de uitbreiding naar Oost-Europa te promoten. Ze zijn actief in verschillende landen die willen toetreden tot de Unie en bestaan uit industriëlen (van de ERT), hoge EU-ambtenaren en politici en bedrijfsleiders van het land in kwestie. Die overleggen met elkaar over de 'vorderingen' die het betreffende land maakt. Dankzij het officiële kleedje van deze raden worden de ERT-mensen veel gevraagd voor advies. Hun prestige stijgt er alleen maar door, een hoge ambtenaar die in de Bulgaarse Business Advisory Councils zit beweert: "Naar mijn mening is de ERT het ministerie van economische zaken van de EU."

Voor alles wat de Europese éénheidsmunt betreft, noemt deze raad AMUE, opnieuw opgericht op vraag van de ERT. Etienne Davignon, vroegere EU-commissaris en lid van de ERT, is de voorzitter hiervan en legde zelf het verband met de ERT. Naar buiten uit zwijgt AMUE over de goede verhouding met de ERT maar Davignon benadrukt dat er een soort van taakverdeling is: AMUE houdt zich met monetaire kwesties bezig en de ERT niet. Maar dit was zeker niet erg vond hij want "we komen toch tot dezelfde conclusies".

Als het over economische competitiviteit en de bestrijding van werkloosheid gaat noemt deze door de ERT opgerichte raad de Competitiveness Advisory Group. De aanwezigheid van enkele toplui van grote vakbonden en academici geeft deze raad gegarandeerd een 'onafhankelijk' status. Aanvankelijk was UNICE (de organisatie van alle Europese patroons, ook een belangrijke industriële lobbygroep) tegen dit ERT-voorstel gekant omdat er vakbondslui en

experts in deze raad zouden zitten. Maar ze draaiden snel bij want deze raad kwam tot gelijkaardige vrijemarktconclusies. De voormalige secretaris-generaal Richardson van de ERT gaf als commentaar op de aanwezigheid van deze vakbondsleden: "het feit dat ook zij de rapporten van deze raad ondertekent hebben, geeft deze rapporten extra gewicht."

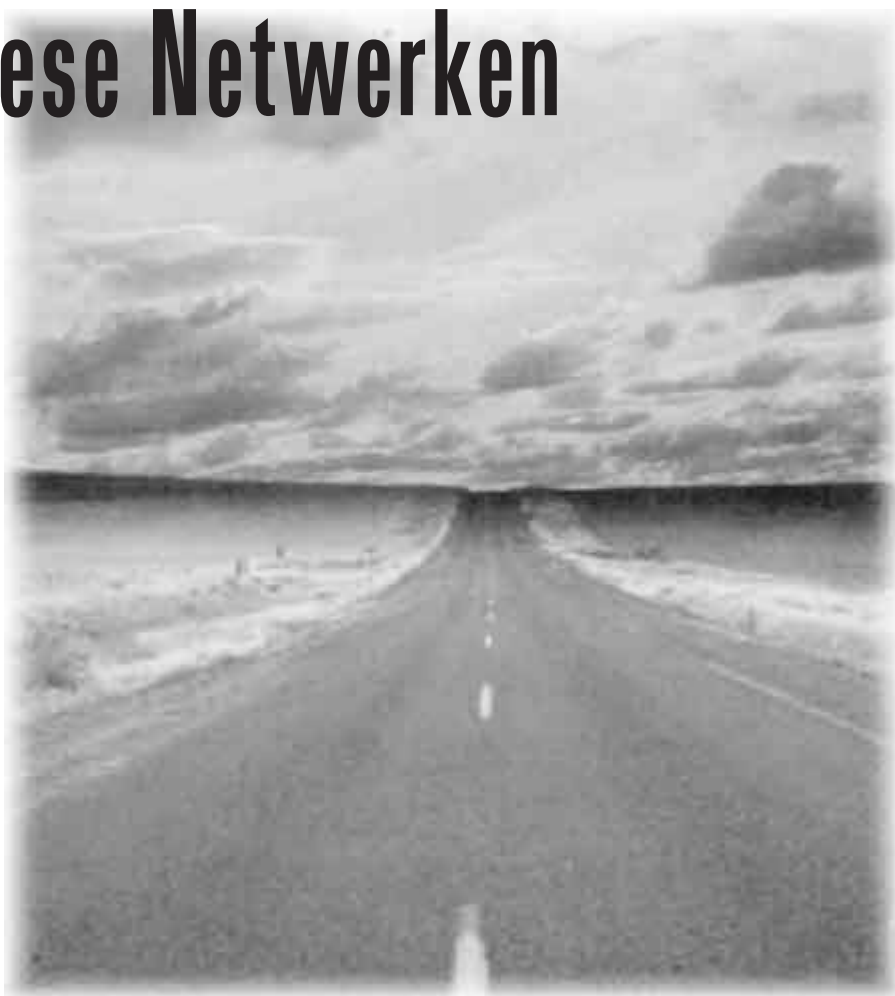
ARTIKEL 133

De Ronde Tafel is niet de enige Europese industriële lobbygroep. Ook andere zoals UNICE zijn zeer actief. Een terrein waarop ze bijzonder verborgen maar efficiënt te werk gaan, is het afsluiten van internationale handelsakkoorden (zoals in het kader van de WTO). Er staat namelijk een clausule in het Verdrag van Amsterdam, het beruchte artikel 133, die zegt dat de commissie samen met een speciaal opgerichte raad deze onderhandelingen mag aanvatten. Industriële groepen krijgen toegang tot allerlei onderhandelingssteksten die niet openbaar gemaakt worden. In 1995 bijvoorbeeld hebben de VS en de Europese commissie samen een industriële groep opgericht, de Trans Atlantic Business Dialogue, die zeer intens advies mocht verstrekken bij de plannen tot een verdere liberalisering tussen de VS en de EU en binnen de WHO. Een onwaarschijnlijk hoog aantal, 80% volgens VS-ambtenaren, van hun aanbevelingen is overgenomen in deze akkoorden. In december 1997 werd binnen de Wereldhandelsorganisatie een akkoord bereikt over een wereldwijde liberalisering van de financiële sector (banken, verzekeringen,...). Dit akkoord kwam er vooral onder impuls van de EU die hiervoor nauw samenwerkte met een groep van financiële multinationals (de Financial Leaders Group). De Europese commissaris Brittan die instond voor deze onderhandelingen was zeer enthousiast over deze samenwerking met de industrie, hij voegde er aan toe: "Het voorbeeld van de Financial Leaders Group – een groep business leaders betrekken bij de onderhandelingen – is het model geworden voor een nieuw mechanisme voor Europa. Een soortgelijke samenwerking zal noodzakelijk zijn om de toekomstige vrijmaking van de dienstensector (de zgn. GATS-onderhandelingen) te verwezenlijken."

Trans-Europese Netwerken

De Trans-European Networks (of TENs-projecten) zijn het programma van de EU ter bevordering van internationale infrastructuurverbindingen, met het oog op het vergroten van de Europese afzetmarkt voor multinationale ondernemingen. Het bevat naast infrastructuurwerken voor transport ook plannen voor de aanleg van communicatie- en informatieverbindingen, die we hier niet

zullen bespreken. TENs is het grootste transportinfrastructuur programma in de wereld-geschiedenis. De meer dan 150 projecten, gepland tegen 2010, bevatten duizenden kilometers nieuwe autosnelwegen, tunnels, bruggen, hogesnelheidstreinen, vrachtovervoertreinverbindingen, luchthaven- en havenuitbreidingen. Vandaag zijn de meeste van deze megaprojecten reeds afgewerkt of in aanbouw.

Door Christel (Wildgroei)

Het megalomane TENs-plan werd reeds in de jaren '80 bedacht in een nauwe samenwerking tussen de Europese Commissie en de Europese Ministerraad, een proces waarin het Europese Parlement weinig te zeggen had.

De Europese Commissie kreeg hiervoor, net zoals voor alle belangrijke beslissingen binnen de EU trouwens (de eenheidsmarkt, de euro,...), advies van de European Table of Industrialists (over de ERT zie "Lobbygroepen achter de EU" in deze Nar). Reeds in 1984 stelde de ERT in haar rapport "Missing Links" dat het 'onderontwikkelde' transportnetwerk een belemmering is voor de Europese economische en sociale vooruitgang.

Het TEN-programma werd uiteindelijk opgenomen in het Verdrag van Maastricht (december 1991).

TEN- EEN GEWILDE KEUZE

Noch de plaatselijke bevolking, noch plaatselijke 'autoriteiten', noch milieugroepen zijn ooit geraadpleegd bij het beslissingsproces over de TEN. Integendeel, de plannen voor TERN (Trans-European Road Networks) werden samengesteld door de Motorway Working Group van de Europese Commissie. Dit groepje mocht een selectie maken uit aanbevelingen van nationale ministeries van transport. Hopend op

financiële steun van de EU, stelden deze nationale ministeries hele lange verlanglijstjes ter beschikking, waaruit dit clubje in de Motorway Working Group dan haar keuze kon maken. Door het hele plan op te splitsen in afzonderlijke secties voor wegen, treinsporen, waterwegen en gecombineerde infrastructuur kon trouwens vermeden worden dat alternatieve transportmogelijkheden nader bekeken werden. Het Europese Parlement, dat zelf ook helemaal niet betrokken werd bij de planning, mocht vervolgens haar visie op de TEN geven. Dit door het formuleren van bijkomende voorstellen, welke aan de Ministerraad van Transport ter goedkeuring voorgelegd moesten worden. Het Parlement uitte zijn ongenoegen door meer dan 100 voorstellen in te dienen, vooral in verband met waarborgen voor het milieu, welke totaal ontoereikend waren. Deze werden tot tweemaal toe verworpen door de Raad van ons democratische Europa. Toen op 18 juli 1996 de definitieve tekst betreffende de TEN uiteindelijk goedgekeurd werd, bevatte deze een zwak compromis met verwaterde waarborgen voor het milieu.

FINANCIERING

De kosten van de TENs-projecten worden geschat op meer dan 400 miljard ECU (iets meer dan 16 000 miljard BEF)

TEN projecten dragen momenteel bij aan 140 nieuwe wegen, 11 spoorwegverbindingen, 57 gecombineerde transportprojecten en 26 inlandse waterwegverbindingen. Concreet betekende dit 15.000 km nieuwe wegen (waarvan 12000 km snelwegen), 10000 km nieuwe spoorlijnen voor de hogesnelheidstrein, een niet opgegeven aantal gemoderniseerde en/ of vergrote vlieghavens (tot 50% verhoging van de capaciteit, 26 aangepaste inlandse waterwegen voor grotere schepen en bruggen en tunnels.

TEN projecten dragen momenteel ook bij aan de vernieling van de laatste stukken bos, beschermde natuurgebieden en meer dan 130.000 ha vruchtbaar land, de ontworteling van lokale economieën, de gedwongen verhuis van de plaatselijke bevolking en de vervuiling van de lucht die jij inademt!

maar nog steeds worden projecten toegevoegd aan het plan. Deze projecten worden beschouwd als zijnde van 'algemeen belang' en ontvangen daarom steun van de Europese Unie. De EU draagt tot maximaal 10% bij aan de kosten van een project, wat dikwijls doorslaggevend is bij de bouw van de projecten. Bovendien worden in Spanje, Portugal, Griekenland en Ierland tot 85% van de kosten betaald door de EU.

Ook kent de EU goedkope leningen toe aan de projecten wat van groot belang is voor de geloofwaardigheid ervan. In het budget van de EU voor 1996 alleen werd al 250 miljoen ECU vrijgemaakt voor TEN projecten.

De grootste geldschietster voor de TEN-projecten is de Europese Investeringsbank. Dit is niet zo verwonderlijk aangezien het budget dat ze besteedt aan de ontwikkeling van wegen, dammen en energieprojecten jaarlijks zo'n 18,2 miljard dollar bedraagt. Dat deze Europese bank bij dit alles de Europese milieureglementering flagrant aan haar laars lapt, ontkennt ze zelf niet eens... dit is te wijten aan personeelsgebrek. De rest van de financiering moet gebeuren door nationale regeringen (de belastingbetaler dus) en door de privé-sector.

14 PRIORITEITSPROJECTEN

In december 1993 werd in Brussel de 'Christophersen Working Group' opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van overheden en industrie. Deze groep moest bestuderen op welke hindernissen men zou stuiten bij de verwezenlijking van TEN. Er werd vastgesteld dat er zowel politiek, administratief en financieel grenzen waren aan het project. Om de realisatie van de projecten te versnellen stelde de groep voor 34 projecten prioriteit te geven, waarvan 14 'superprioriteitprojecten' verspreid over heel Europa. Deze werden goedgekeurd op de EU-top in Corfu in 1994. Voor de 14 belangrijkste projecten moesten de werken voor 1996 een aanvang nemen. Intussen blijkt deze strategie vruchten af te werpen daar de meeste van deze 14 projecten waarschijnlijk tegen 2005 voltooid zullen zijn. In de lijst met prioriteitsprojecten zijn voornamelijk nieuwe spoorwegen (o.a. de Betuwe-lijn) opgenomen, voor het grootste deel voor

hoge snelheidstreinen (waaronder 'onze' HST). In de lijst staan verder nog een aantal snelwegen (o.a. door de Franse Aspevallei), de reeds geopende brug tussen Denemarken en Zweden en een vliegveld (Malpensa Airport in Noord Italië).

Zeer recent (feb. 2001) werd een gigantisch TENs-project goedgekeurd door Frankrijk en Italië. Het gaat om een 52 km lange tunnel (langer dan de Kanaaltunnel) onder de Alpen voor hogesnelheidstreinen. Deze tunnel moet tegen 2015 af zijn, kost een slordige 400 miljard BEF, zal één van de grootste ingenieurswerken ooit in Europa worden en wordt natuurlijk medegefinancierd door de Europese Investeringsbank.

BELGIË

- **Wegen:** TENs-projecten zorgen in België voor 1850 km nieuwe wegen, waaronder een nieuwe snelweg Antwerpen-Gent (RN49), Antwerpen-Zeebrugge (E34/N49) en nog veel meer...

- **Spoorwegen:** Prioriteitsproject nr.2 is de Parijs-Brussel-Keulen-Amsterdam-Londen-HST-verbinding (PBKAL), het eerste grensoverschrijdende HST-project waarmee gestart werd. De kosten voor de aanleg van deze hogesnelheidslijn blijven stijgen. Waar de kosten in het begin nog op 70 miljard BEF geschat werden, was dit in 1996 reeds 160 miljard BEF. Na een 7,6 miljard BEF van de EU verkregen te hebben (over de periode 1989-1998) bleef er in 1996 nog steeds een tekort van 50 miljard over. De NMBS overtuigde de regering dat België de HST nodig heeft. En de overheid dichtte prompt het gat ten koste van het binnenlands treinverkeer.

Er is ook een tweede prioriteitsproject dat België aanbelangt, namelijk de wegverbinding 'Ierland-Verenigd Koninkrijk-Benelux'. Om de verbinding van Ierland en het Verenigd Koninkrijk met het Europese vasteland te verbeteren werd niet alleen de kanaaltunnel gegraven. Dankzij deze alternatieve route zullen doorheen de eilanden enkele autosnelwegen gesneden worden welke allen eindigen in Zuid-Engelse havens. Van hieruit zou dan de verbinding met de Benelux geoptimaliseerd worden, m.a.w. vooral met de havens van Rotterdam en Antwerpen. Dat deze havens zich hier zeer bewust van zijn mag wel blijken uit de steeds meer uit de hand lopende uitbreidingswer-

ken, zoals bij het dorpje Doel, dat van de kaart geveegd dreigt te worden ter meerder eer en glorie van de Antwerpse haven.

- **Waterwegen en havens:** De ontwikkeling van de Antwerpse haven tot "mainport" is eveneens een TENs-project. Verder dienen een hele lijst kanalen uitgegraven en verbeterd te worden, waaronder: het Albertkanaal (2010), Boven-Zeeschelde (Gent-Antwerpen, studie), Cabergkanaal (Maastricht), kanaal Gent-Brugge (studie), Leie (Frankrijk-Gent, alternatieve route Bovenschelde, 2003), Ringvaart Gent (2003),...

TINA EN DE CORRIDOR LINKS

Landen in Centraal- en Oost-Europa worden niet gespaard. Potentiële EU-lidstaten dienen zwaar te investeren in nieuwe infrastructuur om toe te kunnen treden tot de Europese markt. In 1995 werd een nieuwe studiegroep opgericht, genaamd TINA (Transport Infrastructure Needs Assessment) en voorgezeten door de West-Europese transportministers. Het doel van TINA was de TENs-projecten uit te breiden naar de toekomstige EU-lidstaten in Centraal- en Oost-Europa. Het TINA-netwerk is gebaseerd op de Corridor Links, Oost-West-transportverbindingen, vastgelegd op de derde pan-Europese transportconferentie in Helsinki in 1997. Om het proces te versnellen richtte de Europese Commissie een TINA-secretariaat op in Wenen, financieel gesteund door PHARE. Het TINA-secretariaat sloot reeds in 1999 zijn deuren met de publicatie van het "Final TINA Report". De TINA-landen dienen nu de projecten uit het rapport te verwezenlijken, met alle ecologische en sociale rampen vandien.

Bronnen:

- **Verdwaald in beton. Werkgroep Wildgroei / De Nar, 2000, Gent. (nog steeds bij te bestellen, tegen betaling van portkosten!!!)**
- **MATE. Map of activities on transport in Europe. A SEED Europe (Amsterdam) en Car Busters (Praag), 2000**
- **Voor een goed overzicht van de projecten verwijzen we naar de website van de Europese Commissie.**
<http://europa.eu.int/comm/transport/themes/network/english/tentpp9807/tentpp9807.html>

HET MILITAIRE

Forum voor Vredesactie

Jarenlang was de EU een louter civiele organisatie. Het militaire apparaat had erin geen rol. Defensie was een zaak van de lidstaten zelf en de militaire allianties waar een aantal van hen in participeerden, de NAVO en de WEU. Aangezien de lidstaten een mix vormen van neutrale staten en leden van militaire allianties, was een gemeenschappelijke defensiepolitiek een onwaarschijnlijke optie. Met het verdrag van Maastricht in 1992 werd echter een gemeenschappelijk veiligheidsbeleid voorzien, dat kan leiden tot een gemeenschappelijke defensie. De WEU werd als een onderdeel van de ontwikkeling van de EU bestempeld en haar werd gevraagd de besluiten van de Unie met gevolgen op defensievlak uit te werken. De WEU of West-Europese Unie had tot dan toe een slapend bestaan geleid. Na haar oprichting had ze snel haar rol als militaire alliantie verloren aan de NAVO. Nu kreeg ze een nieuwe rol als toekomstige militaire arm van de EU.

EEN HUMANITAIR LEGER?

In de daaropvolgende jaren stelde dat nog niet veel voor. Maar met het verdrag van Amsterdam in 1997 nam de EU expliciet de zogenaamde Petersberg-taken op: humanitaire en reddingsopdrachten, vredeshandhavingopdrachten en opdrachten van strijdkrachten op het gebied van crisisbeheersing, met inbegrip van het tot stand brengen van vrede. Hiermee werd een militaire rol voor de EU voorzien: zij gaat zelf soldaten inzetten om aan peace-keeping (ordehandhaving en controleren van akkoorden) en peace-making (het militair afdwingen van een einde van een gewelddadig conflict) te doen. Een opsorping van de WEU werd als mogelijkheid voorzien. Waar de WEU echter ook de verdediging van het grondgebied tot taak heeft, geldt dit niet voor de EU. De EU kan wel gebruik maken van de middelen van de WEU voor haar taken.

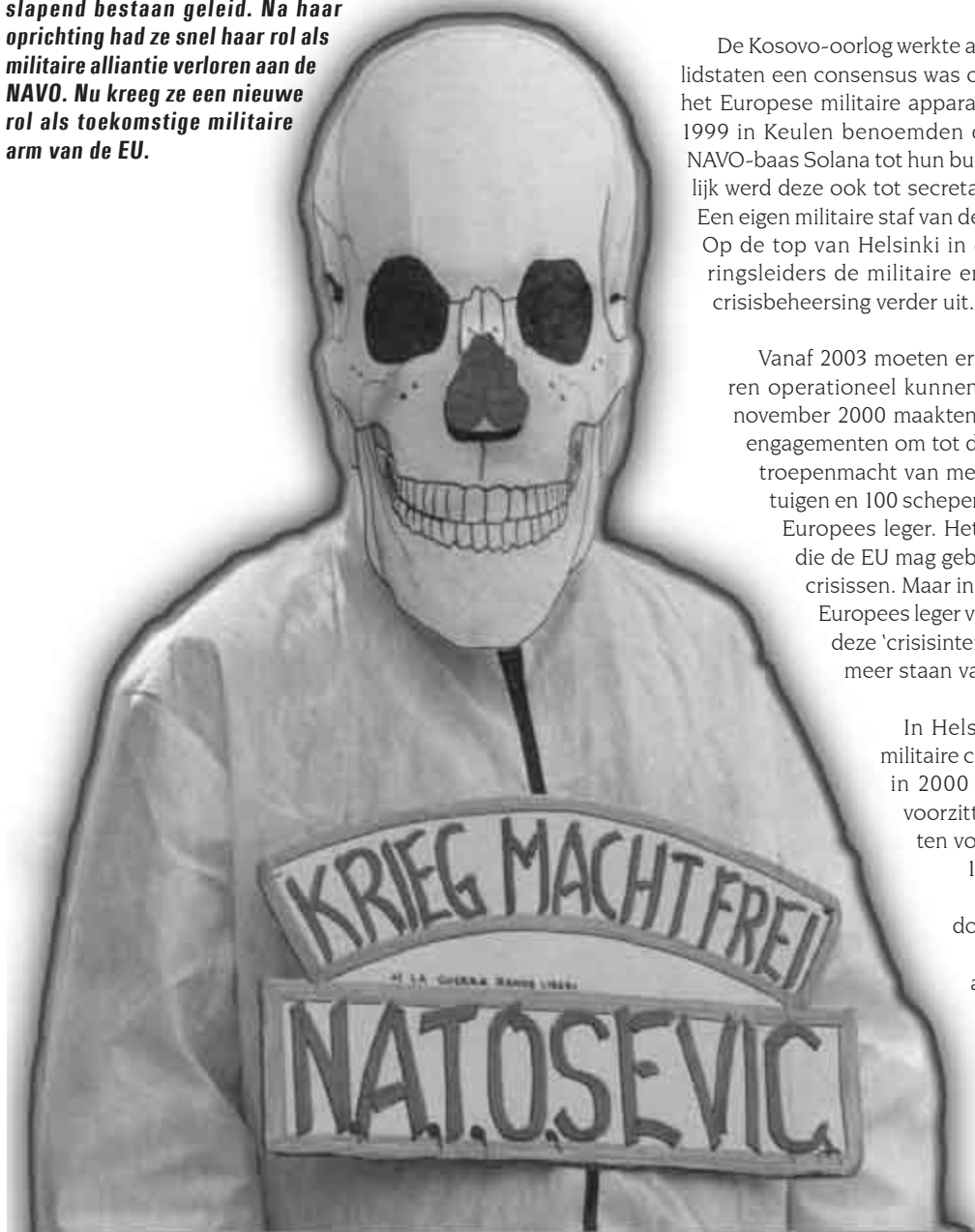
De Kosovo-oorlog werkte als katalysator. Nadat tussen de grote lidstaten een consensus was ontstaan, kwam de ontwikkeling van het Europese militaire apparaat in een stroomversnelling. In juni 1999 in Keulen benoemden de regeringsleiders de toenmalige NAVO-baas Solana tot hun buitenlandse vertegenwoordiger. Tegelijk werd deze ook tot secretaris-generaal van de WEU benoemd. Een eigen militaire staf van de EU werd in het vooruitzicht gesteld. Op de top van Helsinki in december 1999 tekenden de regeringsleiders de militaire en niet-militaire instrumenten voor crisisbeheersing verder uit.

Vanaf 2003 moeten er binnen de 60 dagen 60.000 militairen operationeel kunnen zijn en dit gedurende een jaar. In november 2000 maakten de lidstaten de balans op van hun engagementen om tot dit doel te komen: in totaal werd een troepenmacht van meer dan 100.000 soldaten, 400 vliegtuigen en 100 schepen toegezegd. Officieel is dit nog geen Europees leger. Het zijn delen van de nationale legers die de EU mag gebruiken voor militaire interventies bij crisissen. Maar in het EU-verdrag is de optie voor een Europees leger voorzien. Het is duidelijk dat, eenmaal deze 'crisisinterventiemacht' paraat is, we niet veraf meer staan van een Europees leger.

In Helsinki werd ook de optie voor niet-militaire crisisbeheersing genomen. Deze werd in 2000 verder uitgewerkt. Het Portugese voorzitterschap stelde een aantal prioriteiten voorop:

- 1) politie voor ordehandhaving
- 2) het herstellen van de rechtsorde door de instelling van rechtbanken
- 3) het herstellen van de civiele administratie
- 4) bescherming van burgers.

Voor de politiecapaciteit werden concrete doelen vastgesteld: 5.000 agenten, waarvan 1.000 binnen de 30 dagen. Het Zweedse voorzitterschap zal tijdens de eerste helft van 2001

EUROPA

de engagementen hiertoe inventariseren. De andere prioriteiten zitten nog in de studiefase.

De niet-militaire crisisbeheersing kan moeilijk als een alternatief voor de militaire gezien worden. Ze staat niet los van de militaire, maar vormt eerder de civiele poot van een militaire interventie- en bezettingsmacht. Wat voorzien wordt zijn de civiele middelen nodig om een situatie onder controle te houden na een militaire interventie.

EUROPA: WERELDMACHT OF WERELDPARTNER

Met de burgeroorlog in Joegoslavië werd Europa geconfronteerd met haar onmacht tegenover dergelijke problemen. Europa reageerde verdeeld en gooide eerder olie op het vuur dan in staat te zijn de brand te blussen. De nood aan een gemeenschappelijk buitenlands beleid drong zich op en werd in het verdrag van Maastricht voorzien. Op het eerste zicht is met de optie van een gemeenschappelijk buitenlands beleid niets mis. Europa is een grote economische macht en een drijvende kracht in de verdergaande globalisering. Het komt er niet onderuit zich rekenschap te geven van de gevolgen van haar beleid, de invloed ervan op conflicten en hoe ze zelf bron kan zijn van conflicten.

Vraag is echter: welk buitenlands beleid? Kiest Europa voor het supermachtmodel, waarbij problemen met harde hand buiten de grenzen worden gehouden en de eigen belangen worden nagestreefd, zonder veel rekening te houden met de gevolgen? Of stelt Europa zich op als een partner in de wereld, waarbij gestreefd wordt naar het vorm geven van rechtvaardige internationale verhoudingen en het voorkomen of oplossen van problemen in onderlinge samenwerking?

Het antwoord van Europa op crisissen als in Joegoslavië lijkt te wijzen op een keuze voor het supermachtmodel. De uitbouw van een militaire poot voor interventies is een keuze om problemen te onderdrukken wanneer Europa er zelf last van krijgt, in plaats van ze aan te pakken voor ze ontaarden in gewelddadige conflicten. Weliswaar gaan de militaire ontwikkelingen gepaard met retoriek zoals humanitaire interventies, vredeslegers, theorieën over de rechtvaardige oorlog,... Maar dekt deze retoriek de lading wel. Interventies of inmenging in conflicten zouden erop gericht moeten zijn om meer ruimte te maken voor politieke oplossingen en de gewelddadige ontaarding te voorkomen. Een militaire interventie komt altijd te laat: als het conflict reeds tot geweld geëscaleerd is. Verder verkleint ze de ruimte voor politieke oplossingen. Integendeel, Europa dringt dan met geweld haar visie over een oplossing op. Daarmee wordt Europa zelf een partij in het conflict en kan ze nog moeilijk een bemiddelende rol op zich nemen. Geweld wordt tot het enige, voor de hand liggende middel gemaakt waarmee een partij in het conflict zich nog politiek relevant kan maken. Het wantrouwen tegenover deze militaire poot stijgt nog als je de voorgeschiedenis van deze interventiemachtideeën nagaat. Zo blijkt één van de eerste voorstellen gelanceerd te zijn door Thatcher's minister van Buitenlandse Zaken Hurd in 1990. Achtergrond waren vooral de conventionele ontwapeningsafspraken binnen het CFE-verdrag en het wegvallen van het Warschaupact als vijand. De nationale legers waren inefficiënt geworden en een interventiemacht was een vorm van modernisering die paste binnen de nieuwe militaire context. Humanitaire overwegingen waren op dat moment

nog ver te zoeken.

Ook de niet-militaire middelen die Europa ontwikkelt doen weinig goeds vermoeden. Officieel moeten ze een grotere keuze geven hoe een conflict benaderd kan worden. In de praktijk lijken ze vooral te dienen om militaire interventies te ondersteunen en deze optie te versterken. Aan het idee van conflictpreventie wordt lippendienst bewezen, maar dit wordt verder stiefmoederlijk behandeld. De wanverhouding in de aandacht en de middelen dat naar de militaire ontwikkelingen gaat, doet vermoeden dat Europa één duidelijke keuze gemaakt heeft in het omgaan met conflicten: er zich weinig van aan trekken tot de gevolgen voelbaar worden in Europa zelf. Als het niet meer genegeerd kan worden, dan wordt het conflict met militaire middelen bijgewerkt naar de meest voordelige uitkomst.

CONFLICTBEMIDDELING

De vraag in hoeverre Europa zelf mee aan de basis van conflicten kan liggen en bijgevolg invloed aan de bron kan uitoefenen, wordt in elk geval niet gesteld. Tegelijkertijd wordt het hele Europese bouwwerk vervuild door de uitbouw van haar militaire poot. Op een stille zaterdag voert Solana de geheimhoudingsregels van de NAVO in voor zowel de militaire als de niet-militaire crisisbeheersing, waarmee hij hun onderlinge samenhang reeds duidelijk maakt. Als op deze uitzonderingswetgeving kritiek komt, wordt ze veralgemeend tot alle bevoegdheden van de Raad. Hiermee wordt de reeds weinig toegankelijke Raad van Ministers een even schimmige institutie als de NAVO.

Ook op economisch vlak, het oorspronkelijke terrein van de Europese instituties, zijn de gevolgen merkbaar. In de verklaring na de top van Keulen werd in één adem met de uitbouw van de militaire poot de versterking van de defensie-industrie als noodzakelijk genoemd. Samen met haar leger bouwt de EU aan haar militair-industrieel complex.

En ten slotte zal ook u kunnen genieten van de ervaringen met ordehandhaving opgedaan tijdens interventies. Vroeger vormden het conflict in Noord-Ierland en daarvoor de kolonies het laboratorium voor 'technieken voor politieke controle'. Met enige vertraging konden we er daarna hier mee kennismaken. Nu zullen militaire interventies deze rol gaan vervullen. Nieuwe ordehandhavingstechnieken vormen nu reeds een lucratief terrein voor de defensie-industrie, gezien de militairen begrepen hebben dat het neerschieten van een opstandige bevolking die ze bedoeld worden te helpen, niet echt goed is voor het humanitaire imago.

Ravage in het Oosten

Meer dan 10 jaar na de val van de muur bieden de resultaten van de vrije markt een allesbehalve fraaie aanblik. De burgerverenigingen, die actief het einde van het staatscommunisme bewerkstelligden, hoopten op een soort van sociale middenweg tussen een wild kapitalisme en een strikt communisme. Maar al snel bleek er niet veel keuze te zijn: het moest en zou de vrije markt worden die zegevierde. In een tweeluik staan we eerst stil bij de sociale en economische gevolgen van deze omvorming tot een markteconomie om daarna de actieve rol van de EU hierin te bekijken.

Door Hans Roels

MEGAKOOPJES!

Wat na 1989 in Oost-Europa gebeurd is, is als niets anders te beschrijven dan een capitulatie van de Oost-Europese economie aan de westerse multinationals. De economie van de verliezers van de koude oorlog werd voor weinig geld verkocht aan de winnaars. In minder beschaafde tijden heette dit plundering, nu noemt men dit privatisering. De meest interessante bedrijven werden in een soort van megasolden aangeboden aan de kapitaalbezitters. De Wereldbank schat dat op vijf jaar tijd in die regio 30.000 grote en middelgrote bedrijven geprivatiseerd werden (ter vergelijking: in de rest van de wereld waren er dat op 11 jaar tijd ongeveer 7.000). Een historische overwinning zonder voorgaande voor het kapitalisme. Omdat het BNP van deze landen over het algemeen veel lager is dan dat van de West-Europese landen, werden ze geconfronteerd met multinationals met een omzet die groter is dan het eigen BNP. In Hongarije bijvoorbeeld staan multinationals al in voor bijna één derde van het BNP.

ARMOEDE

Zelfs op puur economisch vlak is 10 jaar liberalisme moeilijk een succes te noemen. Geen enkel Oost-Europees land, behalve Polen, heeft opnieuw het BNP-peil van 1989 bereikt.

Maar wat veel erger is, de sociale balans van 12 jaar vrije markt is ronduit schokkend (iets wat trouwens de "sociaalvoelende" vrijemarktaanhangers nu ook erkennen). De armoede is in die regio gestegen van 4% in 1989 tot bijna éénderde van de bevolking vijf jaar later. Overal daalden de reële lonen, met éénvierde in Polen of nagenoeg de helft in Roemenië en Letland. Publieke diensten als kinderopvang of scholen werden veel duurder en staatsuitkeringen zoals pensioenen werden verlaagd. In de Oekraïne bijvoorbeeld voerde de regering met steun van het IMF een shocktherapie door waardoor de prijs van het brood verdrievoudigd, die van elektriciteit verzesvoudigd en die van het publieke transport vernegenvoudigd werd.

De armoede treft niet alleen de ouderen maar ook kinderen en arbeiders. Voor het eerst sinds decennia duikt in verschillende Oost-Europese steden het (derdewereld)fenomeen van straatkinderen de kop op. Geschat wordt dat er in 1997 in Moskou 60.000 kinderen op straat leefden en in Roemenië ongeveer 3000.

Een ander teken van de snelle sociale achteruitgang is de daling van de gemiddelde leeftijd en het hogere sterftecijfer. Vooral het mannelijke deel van de bevolking is de dupe. Op elke duizend Hongaarse mannen sterven jaarlijks bijna 21 mannen, ongeveer het dubbele van 20 jaar geleden. Gemiddeld worden Hongaarse mannen slechts 65 jaar. De situatie is zo erg dat zelfs de NAVO, niet de echt de meest sociaalbekom-

merde organisatie, een congres hierover in Oost-Europa sponsorde. Niet enkel de verslechterde economische situatie voor het merendeel van de bevolking speelt hierin een rol. De wetenschappers op dit congres stelden vast dat vooral Oost-Europese mannen psychische moeilijkheden ondervinden met de overgang naar een westerse markteconomie en de bijhorende uitdagingen zoals concurrentie en stress. De situatie in Rusland is zo mogelijk nog erger. Daar leven mannen gemiddeld 8 jaar korter dan een decennium geleden! Het veelgeprezen kapitalisme heeft er voor gezorgd dat 56 jaar nu de gemiddelde leeftijd voor mannen is geworden.

ONGELIJKHEID

De levensstandaard van de meerderheid van de bevolking mag dan al gedaald zijn, een kleine minderheid heeft zich daarentegen wel kunnen verrijken. De invoering van de vrije markt in Oost-Europa heeft er voor gezorgd dat de ongelijkheid enorm is toegenomen. Terwijl het communistisch regime er voor zorgde dat de inkomensongelijkheid niet al te groot werd, bereikt in landen als Rusland of de Oekraïne die ongelijkheid extreme vormen. Deze landen zijn op dit vlak te vergelijken met Mexico of de Filippijnen waar 1 miljardair evenveel verdient als 60 miljoen landgenoten. In dichtergelegen Oost-Europese landen is de situatie minder extreem maar de ongelijkheid is ook in die landen fors toegenomen. Ook de polarisatie tussen verschillende regio's is gegroeid, de economie groeit vooral rond enkele welbepaalde polen terwijl in andere gebieden de werkloosheid hoog oploopt.

EEN NIEUWE ROL VOOR OOST-EUROPA

De Oost-Europese landen kwamen snel in een afhankelijkheidspositie t.o.v. de westerse landen (en banken) terecht. De buitenlandse schuld van de meeste Oost-Europese landen is op tien jaar tijd flink opgelopen waardoor hun lot afhankelijk is geworden van westerse geldschietters. Een land als Hongarije heeft bijvoorbeeld een buitenlandse schuld van 70% van het BNP.

Bovendien werden deze landen verplicht om hun markt open te stellen voor westerse producten waardoor ze overspeeld werden met geïmporteerde consumptieartikelen. De lokale producenten konden dikwijls de concurrentie met deze import niet aan. De handelsbalans met de EU is zeer ongelijk. De Oost-Europese landen importeren meer uit de EU dan ze er naar uitvoeren. Dit versterkt de machtspositie van de EU. Verschillende Oost-Europese landen zijn ook wat voedselvoorziening betreft afhankelijk geworden van Europa (om wille van een slechte oogst was Rusland zelfs al verplicht om voedselhulp van de EU te aanvaarden). Terwijl in Oost-Europa het aandeel van de industrie in de totale economie serieus verminderd is (veel bedrijven werden gesloten omdat ze niet competitief waren), wordt hun voorraad aan natuurlijke grondstoffen als troef uitgespeeld op de wereldmarkt. Westerse bedrijven zijn druk bezig om Kazachstan te helpen met de olieontginning of Rusland met de houtwinning.

De schuldenlast, de dumping van westerse producten en de uitvoer van primaire grondstoffen doen aan derde wereldpraktijken herinneren. Men kan terecht spreken van het ontstaan van een nieuwe gordel van afhankelijke landen rond Europa en hoe meer oostwaarts (Rusland, Oekraïne,...) men gaat, hoe slechter de economische situatie.

Uitbreiding uber Alles!

De Europese Unie is allesbehalve een passieve toeschouwer als het op de Oost-Europese politiek aankomt. Vanaf de val van het IJzeren Gordijn heeft ze op verschillende manieren actief meegewerkt om de staatsgeleide economieën zo snel mogelijk om te vormen tot liberale markteconomieën. De sociale ravage die in Oost-Europa is aangericht (zie artikel hiervoor) is in aanzienlijke mate te wijten aan het EU-beleid. De laatste 10 jaar heeft Europa zich duidelijk als een arrogante grootmacht gedragen.

Door Hans Roels

De EU is sinds tien jaar de grootste geldschietster in deze regio. Het IMF, de Wereldbank en de VS hebben ook aanzienlijke geldsommen voor de omschakeling naar de vrije markt gegeven, maar de EU is, met 200 miljard BEF aan giften op vijf jaar tijd, de belangrijkste gelddonor. De EU verbindt deze hulp aan voorwaarden die duidelijk pro-vrije markt zijn. Vooral projecten die helpen bij de ontwikkeling van de privé-sector, het "moderniseren" van de landbouw, het ontwikkelen van een nieuw (=afgeslankt) sociale zekerheidssysteem en de uitbouw van de infrastructuur worden door de Unie beloond. Op kosten van de EU en in het kader van de hulpprogramma's (Phare en Tacis) werden honderden vrije-marktadviseurs naar Oost-Europa gestuurd om daar de regeringen te helpen bij de liberale veranderingen. Het verbaast daarom niet dat de Amerikaanse wetenschapper Slowinski aantoonde dat er een zeer nauw verband

bestaat tussen de hoeveelheid hulp en de graad van liberalisering in een land: hoe meer vrije marktmaatregelen, hoe meer geld er van de EU komt.

WORD LID EN WORD SNEL RIJK!

De EU heeft vooral een rol gespeeld door de Oost-Europese landen het lidmaatschap voor te spiegelen en dit van liberale voorwaarden te laten afhangen. Europa spiegelt het Oosten een snelle rijkdom voor. Dat paradijselijk leven zou er komen als de vroegere communistische landen de westerse hervormingsplannen zouden slikken. De toelatingsvoorwaarden tot de EU zijn een belangrijke factor waardoor de liberalisering in Oost-Europa gestimuleerd wordt. Wie lid wil worden van de EU moet aan een hele waslijst (vooral economische) criteria voldoen. Kandidaat-lidstaten moeten hun wetgeving aanpassen zodat deze niet strijdig is met de EU-richtlijnen en verdragen. Over de timing valt te onderhandelen maar over de basisvoorwaarden niet, elk land moet zijn markt openstellen voor buitenlandse bedrijven, moet de rol van de staat verminderen, ... De "adviseurs" van de EU geven de politieke leiders van de kandidaat-lidstaten uitgebreid advies bij deze liberalisering. Om tot Europa te kunnen toetreden moet Polen bijvoorbeeld tegen 2002 nog duizenden EU-richtlijnen aannemen en meer dan 180 wetten.

De recente Oost-Europese geschiedenis laat duidelijk zien dat de EU een supermacht geworden is, die weinig scrupules vertoont om haar imperium uit te breiden. Wat zeer recent in Macedonië gebeurd is, is hiervan een pijnlijk voorbeeld. Dit balkanland beleefde een zeer onstabiele periode omwille van de slechte economische situatie en de opgelopen spanningen tussen Albanezen en Macedoniërs. Toen enkele maanden geleden een Albanese gewapende guerrilla aktief werd, besloot de EU diplomatiek tussenbeide te komen om een nieuwe balkanoorlog te voorkomen. Met dit doel tekende de EU een stabilisatieakkoord met Macedonië. Maar wat stond er ondermeer in dit akkoord?... dat er een volledige "vrije" handel tussen Europa en Macedonië zou komen. Europa maakt dankbaar gebruik van de zwakke positie van dit land om haar macht en vrije markt uit te breiden. Of deze liberalisering meer sociale stabiliteit en vrede zal brengen in Macedonië is zeer twijfelachtig!

De landen van Oost-Europa hebben nooit

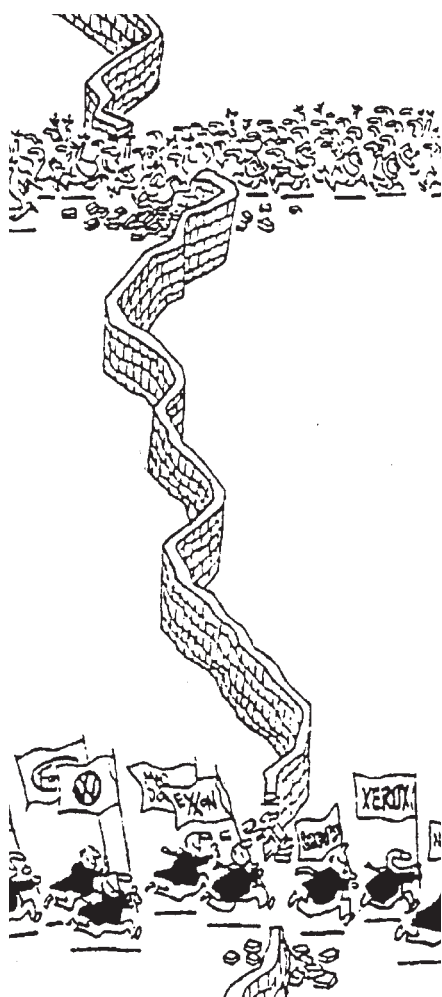
echt de kans gehad om voor een andere economische aanpak te kiezen. De hervormingen en shocktherapieën, die na 1989 aanvingen, zijn zeker niet ten einde want zelfs Europese ambtenaren stellen dat kandidaat-lidstaten een shockperiode zullen moeten doorgaan als ze effectief tot de EU toetreden. In Polen bijvoorbeeld zal dit betekenen dat 1,5 miljoen landbouwers weggeconcentreerd zullen worden éénmaal het land bij de EU is.

EN GROOT EN STERK EUROPA

De ERT, een lobbygroep van Europa's grootste multinationals, pleit al jaren voor de uitbreiding van de EU naar het Oosten. Het vooruitzicht van miljoenen hoogopgeleide werkrachten met lage lonen en een nieuwe markt met 150 miljoen consumenten doet de ERT watertanden. "Het is alsof we een tweede Zuidoost-Azië ontdekten hebben aan onze voordeur!", aldus de secretaris-generaal van de ERT. De ERT heeft in het verleden zwaar gelobbyd om de uitbreiding te bewerkstelligen. In verschillende Oost-Europese landen zette de ERT met steun van de Europese Commissie Business Advisory Councils op waarbij westerse multinationals met lokale bedrijven en politici rond de tafel zitten om de vorderingen van de liberalisering en de toetreding tot de EU te bespreken.

De ERT hoopt dat door de combinatie van de EU-uitbreiding naar het oosten en de verhoogde concurrentie, de druk op de West-Europese sociale zekerheid verder toeneemt. In het verleden heeft de ERT verschillende keren gepleit tegen de veel te royale werkloosheidsvergoedingen en pensioenen in landen als Duistland of België. Volgens de lobbygroep zijn deze een handicap in de internationale concurrentiestrijd.

Door het grote aantal landen zet de uitbreiding de EU onder druk om meer gecentraliseerd te werken en af te stappen van de consensusbesluitvorming. Tot het midden van de jaren '90 werden de belangrijkste EU-beslissingen unaniem door alle lidstaten genomen. Toen was Europa al geen toonbeeld van democratie en het deficit dreigt nu groter te worden. Langzaam komt men tot een 'gestroomlijnde' besluitvorming waarbij meerderheden van landen voldoende zijn. De hervormingen van de Top van Nice (2000) passen perfect in deze trend naar meer centralisatie. De uitbreiding is een ideale gelegenheid om meer macht naar zich toe te trekken ten koste van de nationale staten.

Europees asiel- en migratiebeleid

Tussen de constructie van een Fort Europa en de mazen van het net

door Marcus O.

Ronkende verklaringen over de grote invasie van Oost-Europese would be vluchtelingen en de noodzaak om er paal en perk aan te stellen, zijn er op het Europese vlak genoeg. Maar de echte blauwdrukken voor het Europese fort worden eerder achter de coulissen van de persconferentiezalen gemaakt, in kleine dorpjes als Schengen en Tampere. En vaak schijnen de tegenstellingen tussen de nationale belangen van de individuele lidstaten van de Europese Unie (EU) te primeren op die van een Europese staat in wording. Niet dat de vluchteling of migrant hier beter van wordt: uitgewezen worden door de nationale politie, of tegen de infraroodcamera van Europol lopen, het blijft het kille eind van een droom met uitzicht op het paradijs.

FORT EUROPA

De geschiedenis van het Europese asiel- en migratiebeleid is nog jong en neemt een aanvang met het Schengen-verdrag in 1985, getekend door amper vijf lidstaten van de EU, met name Duitsland, Frankrijk en de Benelux-landen. Maar jong betekent daarom niet rechtlijnig en doorzichtig. Tot op de heden zijn delen van dit Schengen-akkoord geheim. De vroege ondertekenaars worden als protagonisten aanzien van een gemeenschappelijk beleid op Europees vlak. Maar ze stuiten op harde weerstand, vooral van Engeland (en Ierland). En ook binnen de groep van zogenaamde protagonisten zijn de tegenstellingen groot. Uiteindelijk zal er vroeg of laat moeten gekozen worden: één grote Europese staat, waarin de vroegere lidstaten verworden tot provincies, of het vrijwaren van de nationale belangen binnen een grote economische ruimte. De nationale lidstaten van de EU geven hun bestaansreden niet zomaar op. Zelfs onder de protagonisten van een gemeenschappelijk migratiebeleid vindt men landen die in de eerste plaatst ijveren voor een vrijwaring van de nationale belangen. Duitsland, bijvoorbeeld, meent sterk genoeg

te zijn om de gehele EU haar eigen visie op het migratiebeleid op te leggen.

VINGERAFDRUKKEN, ALSJEBLIEFT!

De ondertekenaars van het Schengen-verdrag verbonden zich ertoe om op termijn de identiteitscontroles bij onderlinge grensoverschrijdingen op te heffen. Dit is de Europese versie van het "vrij verkeer van personen". De vrijemarktideologie getrouw, wordt dit objectief, in overeenstemming met het "vrij verkeer van goederen en kapitaal", in woorden nagestreefd. Maar het krijgt een wel erg speciale betekenis.

In ruil voor het opheffen van controles aan de binnengrenzen, moest er natuurlijk een strikte garantie bestaan dat niemand van buiten de Schengen-zone *ongewenst* zou binnenkomen. Zover reikt de vrijheid van de markt natuurlijk niet. Streng en uniforme buitengrenscontroles waren de boodschap. De bestrijding van illegale migratie werd vanaf het begin gezien als het belangrijkste onderdeel van de strijd op Europees niveau tegen de zware en internationale criminaliteit. De analyse van de Europese beleidsmakers is dat internationale criminele organisaties zich meer en meer op mensenhandel en zelfs mensensmokkel concentreren i.p.v. op drugshandel. Voor een reis naar West-Europa vanuit Turkije betaal je al gauw een slordige 4.000 dollar. Als de winstpercentages hier 50% zouden bedragen, kom je aan inkomsten die tot ettelijke miljarden per jaar kunnen oplopen. Aan een liberalisering van het toegangsbeleid om aldus de lucratieve lont uit het kruitvat te halen, hebben de anders zo fervente verdedigers van de vrije markt geen seconde gedacht. Wel integendeel: Europa

behoort aan de Europeanen, en voorlopig houdt iedereen zich aan het parool van de nulmigratie.

Om de buitengrenzen van de Schengen-zone gesloten te houden werd het *Schengen-informatie systeem* (SIS) bedacht. Het werd verkocht als een fichebak van internationale criminelen maar groeide al gauw uit tot een enorme databank van alle nieuwkomers in Europa; zeker met de invoering van *Eurodac*, de digitale vingerafdruk voor alle nieuwe asielzoekers en migranten. Zo trachtte men te vermijden dat vluchtelingen die werden afgewezen in één Schengen-land, het elders proberen. Inmiddels wordt er zelfs op aangedrongen om de *Eurodac*-databank uit te breiden tot alle documentloze migranten in Europa. België heeft alvast, 'dankzij' de regularisatiecampagne in januari 2000, een schat aan gegevens klaarliggen voor het bestand.

Voorts werden in het Schengen-verdrag fikse boetes voorzien voor vervoersmaatschappijen die mensen zonder geldige inreisdocumenten de grens overbrachten. In België werd iedereen die voordeel kon halen uit onwettige grensovergangen, strafbaar geacht (het beruchte art. 77 uit de vreemdelingenwet dat ook gretig gebruikt wordt tegen advocaten die asielzoekers helpen, actievoerders tegen uitwijzingen of gewoon mensen die vriendschappelijke of emotionele banden hebben met mensen zonder papieren).

DE SIRENEZANG VAN EEN AKKOORD

Na de ondertekening van het Schengen-verdrag was het vijf jaar wachten alvorens de uitvoeringsbesluiten op tafel lagen. Een databank met ongewenste migranten en afspraken over welk land welke vluchtelingendossiers behandelt, had ook andere landen overtuigd om tot de Schengen-groep toe te treden. Maar deze toetreding hangt niet enkel af van de potentiële toetreders. De bestaande Schengen-groep beslist zelf wie lid mag worden van de club. En daarbij moeten goede geloofsbrieven voorgelegd worden inzake controle van de buitengrenzen. Niet toevallig behoorden Italië, met zijn meer dan duizend kilometer lange kust, en Griekenland, met zijn amalgaam van eilanden, tot de staart van het toetredingspeleton. Een miljardeninvestering in een 'vliegende douane' met speedboten, om schepen met vluchtelingen te enteren voordat ze nationale wateren zouden bereiken, behoorde tot de prijs van het lidmaatschap. Italië moest er

zelfs de constructie van gesloten centra voor over hebben. Documentloze migranten die via de kust probeerden aan wal te geraken moesten absoluut opgesloten worden om te vermijden dat ze verder Europa zouden 'binnendringen'. De personen in kwestie stonden dan voor de keuze: asiel aanvragen in Italië, die deze aanvraag op grond van de akkoorden van Dublin moet behandelen, of teruggewezen worden. De zoveelste poort tot Europa werd gesloten.

En dat was geen minuut te vroeg, want nauwelijks was Italië, in de herfst van '97, toegelaten tot Schengen of de zogenaamde Koerden crisis brak uit. Vanuit Turkije kwamen enkele nauwelijks zeewaardige schepen, afgeladen vol met vluchtelingen uit Irak, Pakistan, Bangladesh en Turkije, aangestrand. De reactie van de overige Europese landen, vooral de Schengen-groep, spreekt boekdelen over de broosheid van de gedachte aan één Europese staat. Onmiddellijk sloegen Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk groot media-alarm. Ze zouden overrompeld worden door de Koerden. De uitzonderingsclausule in het Schengen-akkoord, waarbij de nationale grenzen weer dicht mogen in noodsituaties, werd ingeroepen en Frankrijk en Duitsland dreigden zelfs het leger naar de grens te sturen. Diezelfde clausule wordt vaker ingeroepen. Zo sluit Frankrijk geregeld zijn grens met België, om jonge migranten die hun voorraadje wied in Nederland zijn gaan opslaan, het leven zuur te maken. België beriep zich op de clausule om in januari 2000, met een grootscheepse politieoperatie aan de grenzen, alle potentiële asielzoekers terug te wijzen die zich in de loop van de regularisatiecampagne aanmeldde.

DE TURKSE CONNECTIE

Terug naar de 'Koerden crisis'. De reacties op de gebeurtenissen eind '97-begin '98 behoren tot de meest bruine plekken op het EU-asielrepertorium. Er werd een speciale *Task Force* opgericht waarbij de hoogste politieverantwoordelijken van onder meer Duitsland, België en Italië aan tafel gingen met hun Turkse collega. Dat deze laatste ook verantwoordelijk was voor de repressie tegen Koerden in Turkije - de echte drijfveer van de Turkse exodus - was van ondergeschikt belang. Turkije staat al langer te popelen om tot de EU toe te treden. Officieel houdt men de boot af, omdat Turkije weigert de mensenrechtenconventies na te leven. Heel wat nationale parlementen, waaronder het Belgische in juni 1996, verbieden

samenwerking op politieel niveau met Turkije. Maar in januari '98 lijkt dat allemaal plots van geen tel meer en komt de ware reden van de lange wachtperiode voor het EU-lidmaatschap aan de oppervlakte drijven: Turkije kan niet garanderen dat de Koerden niet zullen blijven vluchten. Het verbod tot politieke samenwerking bleek vroeger al een lacher van formaat, wanneer het om een internationale aanpak van de Koerden ging. Toenmalig Belgisch rijkswachtercommandant Deridder vertrok in juli '96 naar Turkije voor het afsluiten van een overeenkomst inzake bestrijding van de heroïnehandel. Dit gebeurde nauwelijks een maand nadat de motie, die politieke samenwerking verbood, werd gestemd. Opnieuw blijkt het om een goedkoop voorwendsel te gaan voor een dieperliggende belangenovereenkomst tussen het Turkse en Belgische repressieapparaat: Turkije bestrijdt de Koerdische verzetsbeweging, PKK, en België is Koerdische vluchtelingen, met of zonder papieren, liever kwijt dan rijk. Het samenwerkingsverband zal uiteindelijk leiden tot de ontmanteling van de Koerdische zender Med-TV, die opereerde vanuit het Belgische Denderleeuw. De operatie werd ingezet met grootscheepse razzia's in het najaar van 1996 en kreeg haar voltooiing eind '98, niet toevallig ook het ogenblik waarop de klopjacht op PKK-chef Öcalan begon. In november '96 blijkt hoe de Turkse politie, waarmee Deridder het akkoord afsloot, zelf tot over haar oren betrokken is bij de maffia, die zowel de heroïnehandel in handen heeft, als een belangrijk deel van de boottochten richting Italië uitbaat. Een paar kopstukken van de maffia komen om in een verkeersongeluk nabij Susurluk. In de koffer worden politie-identificatiebewijzen en -wapens gevonden. De heren en dame komen van een vergadering met de toenmalige Turkse minister van binnenlandse zaken, Agar. Deze laatste was ook de drijvende kracht achter het 'antiheroïne'-samenwerkingsplan met België.

DUBLIN EN DE TEOLOGIE VAN HET ASIELRECHT

Uiteindelijk leidt het intense politiek overleg naar aanleiding van de 'Koerden crisis' tot een nieuw rondje brainstormen over een gemeenschappelijk Europees asielbeleid. In 1990 was inderdaad reeds het *verdrag van Dublin* ondertekend. Dat voorzorg in een voorlopige oplossing. Ook al bleven de verschillende lidstaten van de EU volledig soeverein wat asiel- en vreemdelingenrecht betrof, asielaanvragen in verschillende EU-

gensector juichte omdat een overwinning in de strijd voor het verwerven van een *speciaal statuut voor oorlogsvluchtelingen* in zicht lag. Maar in feite ging het hier om een verdere ondermijning van de *vluchtelingenconventie van Genève* (1951), die op zich reeds zo weinig om handen heeft. Een erkenning als vluchteling geeft je een definitieve status. De invoering van een tijdelijke gedoogdenstatus wil dit onherroepelijke statuut geleidelijk aan op de helling plaatsen. Reeds aan het begin van de Kosovo-crisis (medio 1998) liet Oostenrijk, tijdens haar EU-voorzitterschap, een geheim document met deze teneur circuleren. Inmiddels zijn de meeste Kosovo-gedoogden weer goed en wel gerepatriëerd. Een bitter voorsmaakje van wat deze Pyrusoverwinning van de traditionele vluchtelingensector werkelijk betekent.

Maar ook als er geen concrete aanleiding is, vindt men er wel één uit wanneer men op het terrein op één bepaald punt vooruitgang wil boeken. Zo verkeerden Frankrijk, Nederland, Engeland en België eind februari in de ban van een schip dat ergens op een van deze kusten duizend illegalen probeerde te droppen. Uiteindelijk bleek het ruim van de Elpa op een paar dode muizen na, leeg te zijn. Maar de volgende dag werd er door de betrokken landen druk onderhandeld om een politionele samenwerking uit de grond te stampen, die effectief kan ingrijpen wanneer de stoute nachtmerrie van vluchtelingenschepen uit de Adriatische en Middellandse zee, werkelijk zou overslaan naar de Noordzee. Schengen kwam ook voor Groot-Brittannië plots heel dichtbij, op de symbolische pascontrole aan de grenzen na.

VRIJE MIGRATIE

De zogenaamde bestrijders van de mensenhandel ontpoppen zich bij het ontwikkelen van hun ruimte van vrijheid en rechtvaardigheid als de beste commercianten. Duquesne en zijn Europese collega's schuimen Oost- en Midden-Europa af. In ruil voor handelsakkoorden worden deze landen gedwongen een terugname van alle asielzoekers die van hun grondgebied naar de huidige EU vertrekken, te aanvaarden. En het mag duidelijk zijn, de *ruimte van vrijheid duldt geen vrije migratie*: toetreding tot de EU zal voor deze landen verbonden worden aan akkoorden met spijkerharde garanties omtrent de controle van de eigen onderdanen. Een de facto verbod om te vluchten naar andere EU-landen, dat de huidige vijftien onderling niet kunnen bedingen,

zal alleszins voor de nieuwe toetreders gelden.

Overigens, de strijd tegen asielzoekers dient niet verward te worden met een onvoorwaardelijk *njet* aan alle migratie. Wel integendeel, de ruimte van vrijheid is er in de eerste plaats één waarin het kapitaal vrije keus krijgt om de noodzakelijke arbeidskrachten op een voor haar zo gunstig mogelijke wijze, op de arbeidsmarkt te verwerven. Sinds een jaar schreeuwt de verlichte burgerij dat er een tekort is aan jonge, geschoolde arbeidskrachten, in sommige sectoren. Nadat gedurende vijftientig jaar een volledige arbeidsmigratiestop als de meest lucratieve maatregel gold, adviseerde de Europese Commissie eind vorig jaar om voor bepaalde segmenten de kraan weer open te draaien, op het tempo van het liberale winstobjectief natuurlijk.

Een pleidooi voor het recht op vrije migratie heeft weinig van doen met deze ideologie van een vrije arbeidsmarkt, zoals boze socialistische tongen wel eens durven beweren. Tenzij men natuurlijk de plicht om zijn lijf te verkopen om te kunnen overleven als vrijheid beschouwt. Neen, vrije migratie

verdedigen is een onvoorwaardelijk recht verdedigen, ongeacht of de winstcijfers van de industrie hiermee gediend zijn of niet. Vrijheid voor de mens heeft altijd voorrang en zal altijd haaks staan op de wetten en geplogenheden van een liberale maatschappij.

Maar ondertussen sterven jaarlijks honderden mensen. Gedwongen door honger, miserie en op de vlucht voor verdrukking trachten ze toch door de mazen van het Europese net te glippen, op zoek naar het geluk dat vaak een illusie blijkt te zijn. In de strijd tegen de asielzoeker, wiens misdaad het is zonder uitnodiging van de kapitalist te zijn gearriveerd, wordt deze afgeschilderd als al wat slecht is: drugstrafikant, profiteur, wapensmokkelaar, bandiet, al dan niet minderjarige hoer ... Wanneer dergelijke hetze, als in februari vorig jaar in het Spaanse El Ejido, leidt tot een ware pogrom tegen diegenen die al jaren de westerse economie draaiende helpen te houden, keert Europol de rug naar de gebeurtenissen, het gezicht pal naar het zuiden.. waar nieuwe boten 'dreigen' te arriveren.

- advertentie -

Tegenstroom
informatie- en cultuurwinkel

Janseniusstraat 27, 3000 Leuven

e-mail: tegen.stroom@yucom.be ~ Tel/fax: 016/309668

Elke zaterdag vanaf 18h volkskeuken en bar popular!

Mond- en klauwzeer, dioxineschandalen, gekke-koeienziekten en varkenspest.

Je moet al aardig gek zijn om het Europees landbouwbeleid te verdedigen. Om

elk verband tussen de Nar en krankzinnigheid te ontkrachten, stelde de Nar

enkele vragen aan Luc Vankrunkelsven, coördinator van Wervel. Wervel is een

beweging die opkomt voor een sociale en ecologische landbouw.

De gekke-landbouwziekte

Door Hans Roels

DE NAR: Is de mond- en klauwzeerepidemie een gril van de natuur of heeft dit ook iets met Europa te maken?

L.V.K. Mond- en klauwzeer (MKZ) is perfect te voorkomen want er bestaat een vaccin maar Europa weigert dit massaal te gebruiken. Op 21 mei 1992 drukte de toenmalige EU-commissaris voor landbouw MacSharry er zijn beruchte MacSharry-hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid door. Dit gebeurde onder druk van de GATT (nu WTO) en de VS. Met het oog op de Europese Binnenmarkt van 1 januari 1993 had MacSharry in 1990 voorgesteld om de vaccinatie tegen MKZ af te schaffen. Hoofddreden: het veiligstellen van de Europese exportbelangen want sommige landen weigeren gevaccineerd vlees in te voeren. Europa zou te veel buitenlandse markten verliezen aan de VS en andere landen als het zou overgaan tot vaccinatie. Volgens MacSharry was het goedkoper om duizenden dieren te vernietigen als er een epidemie zou uitbreken dan de vaccinatie te betalen en die exportbelangen te verliezen. Als we kijken naar de omvang van de MKZ in Groot-Brittannië dan is die stelling zeer bespreekbaar!

Trouwens, deze strikt economische logica is symptomatisch voor onze tijd. Het gaat hier over levende wezens die gedood worden maar over deze ethische en morele dimensie wordt weinig gesproken. Het is een schrijnend voorbeeld van onze antropocentrische cultuur. Dit centraal stellen van de mens is niet enkel in onze joods-christelijke traditie maar ook in de marxistische traditie terug te vinden. Over het omgaan met andere niet-menselijke wezens hebben we veel te leren van andere tradities zoals het Hindoeïsme of de Indianenvolkeren in de Amazone. Het milieuprobleem is voor een deel ook een spiritueel probleem: welke plaats hebben we als mens in het ecosysteem?

Heeft het uitbreken enkel met het niet-vaccineren te maken of is er ook verband met de intensieve landbouw?

L.V.K. Het verhaal gaat eigenlijk verder terug in de tijd dan 1992. Vanaf 1962 ging een

nieuw GATT-akkoord van start (de Dillon-ronde). Dit was een deal tussen de VS en Europa. Europa mocht zijn landbouwbeleid (afschermen Europese markt, allerlei prijsmechanismen,...) opbouwen op voorwaarde dat zonder beperking of quotum en zonder invoertarieven sojaschroot, maïsgluten en andere landbouwproducten zouden ingevoerd worden. Eerst was het enkel de VS en Canada die deze producten naar Europa exporteerden maar later volgden landen als Brazilië of Thailand. In 1962 werd er nagenoeg niets van deze producten ingevoerd, in 1992 was dit 40 miljoen ton. En toen heeft MacSharry zijn hervormingen doorgevoerd. Ongeveer dezelfde hoeveelheid werd tegelijkertijd uitgevoerd aan graan. De in- en uitvoer compenseerden elkaar eigenlijk. De Europese overproductie in de landbouw zijn eigenlijk ingevoerde overschotten. Als Europa deze producten niet zou invoeren dan zou Europa veel te weinig grond hebben voor zijn vleesconsumptie en zeker voor zijn landbouwexport. In die situatie zou er absoluut geen sprake zijn van braaklegging zoals de EU dat nu wil.

Door deze te goedkope invoer van landbouwgrondstoffen ontwikkelde zich in Engeland, Vlaanderen en Nederland een zeer intensieve landbouw. België is samen met die andere landen een soort van verwerkingsfabriek van grondstoffen uit de rest van de wereld geworden. En zo komt het dat zich rond de Europese havens een intensieve veeteelt heeft ontwikkeld. Het Europese landschap splitste zich op in akkerbouw- en veeteeltgebieden en gemengde regio's (en dus ook gemengde landbouwbedrijven) werden schaarser.

Later, in 1995 binnen de WHO, is de landbouw verder geliberaliseerd waardoor de boeren op wereldschaal tegen elkaar uitgespeeld worden.

DE NAR: mond en klauwzeer bracht ook aan het licht hoeveel dieren er vervoerd worden.

L.V.K. De epidemie heeft inderdaad deze situatie openbaar gemaakt. Binnen de geliberaliseerde Europese markt wordt voortdurend over en weer gereden met dieren. Vlaamse varkens worden naar Italië gereden

om er Parmaham van te maken en die wordt vervolgens opnieuw in België verkocht. Deze liberalisering is natuurlijk enkel mogelijk door de volledige transport- en milieukosten niet te verrekenen in de prijs. Dit maakt dat er zelfs Nederlands varkensvlees naar Japan wordt overgevoerd!

DE NAR: Sommige milieuverenigingen zien een mogelijk positief effect als Europa zich verder moet aanpassen aan het liberale WHO-beleid. De EU zal zijn landbouwsubsidies moeten afbouwen en daardoor kan er misschien een minder intensieve landbouw ontstaan, redeneren zij?

L.V.K. Het is belangrijk om te zien over welke subsidies het gaat en waar ze naar toe gaan. De hoofdmoot van de 1500 miljard frank aan Europese landbouwsubsidies gaat naar de hoofdtrein die voortraast. Aan deze gangbare landbouw zitten enkele groene franjes sinds de MacSharry-hervormingen. Hiermee heeft hij in feite de milieuverenigingen verschalkt. Er is een groot probleem omdat die milieuorganisaties op Europees vlak een andere visie hebben dan de derde-wereldbeweging of Wervel. Wij willen een boerenlandbouw met rechtvaardige prijzen terwijl de milieubeweging heil verwacht van het McSharry-systeem dat in feite een kopie van het Amerikaanse systeem is. Hierbij worden zeer lage prijzen gegeven aan de boeren voor de landbouwproducten zodat op de wereldmarkt geconcentreerd kan worden. Tegelijkertijd krijgt de landbouwer een soort van "OCMW-steun". De milieubeweging hoopt dat uiteindelijk die OCMW-steun aan milieueisen gekoppeld zal worden. Volgens mij is dit een ijdele hoop.

Voorals omdat het maar een kleine fractie van die subsidies is die naar plattelandsontwikkeling en een duurzame landbouw gaat. De EU pakt er vooral graag mee uit dat ze sinds 1999 het landbouwbeleid in ecologische zin hervormd heeft maar eigenlijk gaat het over een marginaal bedrag. Ook bijvoorbeeld de braaklegging heeft nefaste gevolgen. Op die marginale gronden zal minder geproduceerd worden maar op de goede gronden zal des te intensiever geteeld worden. Trouwens, Europa denkt er nu aan

om op deze braakgronden energiegewassen zoals koolzaad (voor brandstoffen) of bossen (houtproductie) toe te laten. En zulke dennen- of eucalyptusbossen hebben ecologisch gezien ook geen waarde.

Deze directe steun aan de boeren en de hele huidige Europese landbouwpolitiek is een verkapt vorm om verder landbouwproducten te kunnen dumpen op de wereldmarkt. Het GATT-akkoord is op maat van de VS en Europa geschreven en laat dus dit soort van "OCMW-steun" aan boeren toe (terwijl andere soorten subsidies afgebouwd worden). Derdewereldlanden kunnen deze "OCMW-steun" niet toekennen want dat is te duur voor hen.

DE NAR: Discussies over de internationale landbouwpolitiek worden meestal in economische termen gevoerd. Maar er is toch ook een politieke machtsfactor, rijke westerse landen maken armere landen afhankelijk door overschotten te dumpen en zo de zelfvoorziening op nationaal vlak kapot te maken. Het gaat hier tenslotte over een levensnoodzakelijk product en niet over handel in strijkijzers of video's.

L.V.K. Bij de VS is de landbouwpolitiek sinds 1952 een welbewuste strategie. De Pax Americana gelijkt op de Pax Romana toen de Romeinen mede door hun economisch systeem hele regio's onder controle kregen. Omdat de dollar in 1952 zo hoog stond en de Amerikaanse export in gevaar kwam, is de VS begonnen met voedselhulp te geven om van hun overschotten af te geraken. De landbouwexport en de voedselhulp volgen sindsdien de dollarschommelingen. Deze landbouwpolitiek is een wapen in handen van het Amerikaanse State Department (Buitenlandse Zaken). Deze bevoegdheid valt niet onder buitenlandse handel of landbouw. Het is de president zelf die deze landbouwoverschotten kan gebruiken als een wapen. Als bijvoorbeeld, in de jaren '80, het Sandinistische Nicaragua "stout" was dan

kreeg het geen Amerikaans graan. Sinds de jaren '70 is de EU een concurrent geworden op die buitenlandse markten. Na de tweede wereldoorlog had de VS via het Marshallplan de Europese economie en dus ook de landbouw geholpen maar Europa deed het economisch zo goed dat ze concurrenten werden voor de VS. De "verborgen" agenda van de VS is om heel de wereld, Europa inbegrepen, te kunnen voeden maar het botst natuurlijk met de EU die deze markten wil afsnoepen in Afrika en Azië. In die continenten bieden ze tegen elkaar op, derde wereldlanden krijgen er soms wapens of computers bij als ze de landbouwoverschotten op hun markt toelaten. En zo hopen ze beide om hun "voedselvrede" op te kunnen leggen.

DE NAR: Recent zien we dat naar aanleiding van allerlei schandalen en epidemieën de publieke opinie steeds sceptischer staat tegenover de gangbare intensieve landbouw. Er was bijvoorbeeld een grote solidariteitscampagne voor de biologische geiten in Klemskerke die vernietigd moesten worden. Mist die beweging voor een andere landbouw niet wat slagkracht, er is toch zelden sprake van betogingen of directe acties tegen deze Europese industriële landbouw?

L.V.K. Ik merk dat er rond de globalisering veel meer (tegen)beweging is, in Frankrijk is Bové daar tot een soort van symbool gekatapulteerd. Er waren grote protestbetogingen in Seattle en meetings in Porto Alegre maar dit gaat allemaal over de globalisering. Rond het Europees landbouwbeleid is inderdaad minder te doen.

DE NAR: Is dit niet vreemd omdat er zo een groot draagvlak is, kritieken op het landbouwbeleid die tien jaar geleden enkel in alternatieve tijdschriften te vinden zijn, zijn nu bijna gemeengoed geworden?

L.V.K. Ik heb het gevoel dat mensen enkel op hun bord beslissingen nemen, ze willen wel andere producten kopen. Het is zeer individueel en weinig collectief. Wervel heeft met Elcker-ik Leuven en Coopibo (derde wereld organisatie, nu Vredeseilanden) de voedselteams opgezet (systeem waarbij een groep mensen samen beslist welke producten ze bij welke boer/bedrijf willen kopen). Mijn droom was dat vanuit die keuze over de eigen voeding en de contacten met plaatselijke boeren, er acties zouden komen tegen bijvoorbeeld de WTO en het Europees landbouwbeleid. Maar bij de meesten blijft het bij hun eigen bord, ze draaien wel mee in een Voedselteam dat een prachtig model is maar er wordt weinig actief meegewerkt aan veranderingen.

DE NAR: De consumenten zitten wel in met hun voeding maar de gewone boeren zelf, die toch ook de dupe zijn van het beleid, zijn zeer moeilijk tot acties voor een duurzame landbouw te verleiden.

L.V.K. De vernieuwers van de biologische landbouw komen grotendeels van buiten de landbouwsector. De hele landbouwsector is een soort van subcultuur waarin groepen zichzelf voortdurend willen bevestigen. Als ik lezingen geef over de landbouw dan is het meest moeilijke publiek een zaal vol gewone boeren. Het is een hele avond vechten om met hen te discussiëren en op het einde denken ze vooral: "staat hij nu aan onze kant of niet?" Ik sta aan niemands kant, maar blijf de wantoestanden in de landbouw aanklagen en tegelijkertijd neem ik het op voor de boeren omdat zij het slachtoffer zijn. Maar het is veel dankbaarder om voor een derdewereldgroep of zo te spreken. Beide kanten (de "groenen" en de "boeren") zitten in een subcultuur elkaar te bevestigen, kijk maar naar hun tijdschriften. Het komt er op aan bruggen te leggen en de boerenlandbouw te verdedigen, niet alleen in de derdewereld maar ook hier in Europa.

In een land als België waar de zon weinig schijnt, wedden onze beleidsmensen liever op de biotechnologische dan op de toeristische sector als ze een groeisector met potentieel moeten selecteren. Niet voor niets krijgt de sector in België jaarlijks miljarden Bef toegestopt. Tijdens het Zweeds voorzitterschap vond er een informele top ter promotie van de biotechnologie plaats. Ook onder het Belgisch voorzitterschap zullen er een aantal initiatieven genomen worden om het belang van de sector te onderstrepen.

De dans der verleiding

Door Milieuwerkgroep (JNM)

POTENTIE VAN BIOTECH

Europa, Japan en de VS geraken verwikkeld in een dwaze wedloop om biotechnologie. Dwaas, omdat deze landen schrik hebben om achterop te geraken en daarom hun ontwikkelingstempo opvoeren, tegen een imaginaire vijand en met een imaginair doel voor ogen. Elke voorstander van biotechnologie heeft de mond vol van de mogelijkheden die de sector biedt. Maar wanneer je op zoek gaat naar concrete resultaten, blijft het oorverdovend stil.

De laatste tijd gooien de voorstanders van de biotechnologie het over een nieuwe boeg: ze leggen de nadruk op aspecten waar hun vermeende tegenstanders gevoelig voor zijn: biotechnologie is noodzakelijk als we genoeg voedsel willen blijven produceren voor de groeiende wereldbevolking, biedt perspectieven voor een milieuvriendelijke productiewijze, zal heel wat (hooggekwalficeerde) jobs creëren, enz....

Een nogal doorzichtig charmeoffensief als je het ons vraagt. De meeste toepassingen en het grootste deel van het onderzoek is gericht op planten die men via genetechnologie zodanig wijzigt dat ze resistent worden aan een bepaald pesticide (ongeveer 90% van het totale R&D budget in de biotechnologie gaat naar dit soort toepassingen). De bedrijven die zich een tiental jaar geleden nog hevig verzetten tegen elke beperkende regelgeving rond pesticiden, werpen zich nu op als milieubeschermers. Er zijn wel studies die een vermindering in pesticidgebruik aantonen bij genetisch gewijzigde planten, maar er zijn er evenveel waaruit blijkt dat de boeren juist meer

sproeien omdat het gewas toch resistent is.

Door de nadruk te leggen op hun technologische oplossing voor het honger- of milieuprobleem, leiden de Multi's de aandacht af van de kern van het debat: via de huidige toepassingen van biotechnologie in de landbouw verwerven een handvol Multi's een stevige greep op de voedselproductie. Een aantal recente voorvallen in het Noord-

Amerikaanse vrijhandelsparadijs maken dat schrijnend duidelijk. Een Canadese boer, de heer Schmeisser verloor een proces tegen Monsanto omdat er transgeen koolzaad op zijn veld gevonden werd dat hij niet aangekocht had. Volgens Schmeisser kwam het er per ongeluk terecht, volgens de rechter en Monsanto fraudeerde de man door het transgeen zaad doelbewust te selecteren. Wat er werkelijk gebeurde is misschien niet zo belangrijk. Het feit op zich dat een bedrijf kan dicteren wat boeren met hun zaad mogen doen, stemt tot nadenken. Voorts laat Monsanto de boeren die hun zaad aankopen een formulier ondertekenen waarbij de firma vrijgepleit wordt van mogelijke schade die hun transgene variëteit aan andere velden of het milieu zou kunnen berokkenen.

WETTELIJK KADER

In België (en in Europa) vind je wel Genetisch Gewijzigde Organismen (GGO's) in voeding en op proefvelden maar voorlopig is het verboden GGO's op grote schaal commercieel te kweken. Het merendeel van de GGO's die in voedsel en veevoeder verwerkt worden komt uit de Verenigde Staten. 35%

van de maïs en 50% van de katoen die in 1999 in de VS gekweekt werden, waren genetisch gewijzigd.

De introductie van GGO's in het leefmilieu wordt in Europa geregeld via richtlijn 90/220/EG. Deze richtlijn bepaalt onder welke omstandigheden GGO's in het milieu gebracht kunnen worden: zowel het aanleggen van proefvelden als het verwerken van genetisch gewijzigde soja in je favoriete koek vallen hier onder. De Europese unie reikte zeven licenties uit voor GGO's die ingevoerd mogen worden en verwerkt worden in voeding en voeder (zie ook kader)

Sinds 1997 bestaat er in de Europese Unie een feitelijk moratorium op het introduceren van nieuwe GGO's. Het moratorium betekent dat er sindsdien geen nieuwe GGO's meer op de Europese markt worden toegelaten.

Half maart keurde het Europees Parlement echter een vernieuwde versie van 90/220 goed (ze heet ditmaal 2001/18/EG). Deze versie stelt hogere eisen aan de bedrijven, wat betreft het verschaffen van informatie. Er zitten echter heel wat hiaten in, vooral wat "etikettering, traceerbaarheid en verantwoordelijkheid" betreft. De commissie werkt momenteel aan extra voorstellen rond etikettering en traceerbaarheid. Ondertussen verhoogt de industrie de druk om het moratorium op te heffen. Nu de strengere wetgeving er is, hoeft de consument zich geen zorgen meer te maken, vinden zij. Er zitten heel wat nieuwe dossiers in de pijplijn klaar en de kans is reëel dat de industrie er één van deze maanden in slaagt om het moratorium te vernietigen.

van de biotech-sector

WIE NEEMT ZIJN VERANTWOORDELIJKHEID?

De industrie maalde elk voorstel i.v.m. aansprakelijkheid onder haar machtige poot fijn. Een aansprakelijkheidsregeling – waarbij het bedrijf aansprakelijk is voor de (de schade toegebracht door) producten die het op de markt brengt - komt er dus wellicht niet. Een topman van Monsanto verdedigde zich onlangs op een debat als volgt: **"We kunnen ons gewoonweg niet verzekeren; want er is geen enkele verzekeringsmaatschappij die dat kan of wil doen omdat de risico's simpelweg niet gekend zijn. En een verzekeringsmaatschappij verzekert alleen tegen wat gekend is"**

Als zelfs een verzekeringsmaatschappij zich onbevoegd verklaart om de risico's in te schatten, is het dan niet te hoogmoedig van de wetenschappers en de industrie om vol te houden dat ze goed weten waar ze mee bezig zijn? En om te ontkennen dat ze één groot proeflaboratorium van onze wereldbol aan het maken zijn?

DE MACHT VAN DE MULTINATIONAL

In 1997 lekte een P.R. document van Europabio uit. Europabio is het lobby- en public relations-orgaan van de Europese biotechnologiesector. Het document bevatte de strategie die het P.R.-bureau Burson Marsteller (B.M.) uitgestippeld had, op vraag van Europabio. Burson Marsteller heeft de notoire reputatie van politieke doofpotspecialist op topniveau. B.M. werkte samen met autoritaire regimes in o.a. Argentinië, Nigeria en Zuid-Korea. Hoe langer hoe meer spitste het bureau zich toe op 'groenwas'-operaties, zoals de BSE crisis

in Engeland, de olieramp van Exxon-Valdez en de giframp in Bhopal.

BM raadt Europabio aan om van de "killing fields" weg te blijven. Die "killing fields" zijn publieke discussies over milieu en gezondheidsrisico's, lezen we verder. B.M. is er verder van overtuigd dat "symbols are central to politics because they connect to emotions, not logic." Wie de harde debatten in de media volgt, kijkt hier toch van op. Meestal worden net de tegenstanders van Genetische Manipulatie ervan beschuldigd op emoties te spelen, in plaats van op de bal. Verder zou Europabio zichzelf graag als de meest betrouwbare bron rond biotechnologie profileren tegenover journalisten.

BM gaat verder over het gevoel dat men bij de consument moet trachten te ontwikkelen: ze moeten het gevoel hebben vrij en onafhankelijk te kunnen beslissen, het gevoel krijgen zelf de keuze te kunnen maken,...en dit toontje lijkt verdacht veel op toon die de voorstanders vandaag de dag aanslaan.

Het PR-plan werd gemaakt in de aanloop naar een congres van Europabio. Over dat congres wordt er geschreven: **"Europabio moet ten alle kosten vermijden een media-evenement te creëren, dat automatisch protesterende milieuverenigingen naar Amsterdam zal trekken (...) EuropaBio dekt de tafel, maar Greenpeace zal de lunch opeten."** Intussen zijn we enkele jaartjes verder, maar veel is er niet veranderd. Europabio's vierde congres werd op het laatste moment afgelast. Aan de volkskrant zei woordvoerder Paul Muys (ja, inderdaad onze vroegere kritische held uit Panorama) dat hij "niet kan ontkennen" dat de felle kritiek op GM in Groot-Brittannië, en het resulterende

gebrek aan sponsors redenen waren om het evenement af te blazen.

VERZET, ACTIE EN PERSPECTIEVEN

Op een forum dat de Europese groenen eind vorig jaar in het Europees Parlement organiseerden, kondigde Benny Haerlin, Topman van Greenpeace in Amerika, met trots aan dat de Amerikaanse Multi's de Europese markt voor Genetisch Gewijzigd voedsel voor enkele jaren als gesloten beschouwen. Het wantrouwen van de Europese consument zorgde er inderdaad voor dat in 2000 het Amerikaans landbouwareaal met transgene gewassen weer lichtjes daalde. Landen zoals Brazilië riepen zich uit tot GGO-vrije producent (met spijt genoeg een meer intensieve kap van het regenwoud als gevolg omdat ze meer landbouwgrond nodig hadden, maar soit).

Meest bekend zijn de acties van gene-tiXsnowball in Engeland. Mensen gaan er lekker burgerlijk ongehoorzaam wandelen of spelen op een veld transgene gewassen en ondertussen worden wat planten uitgetrokken. Hun redenering luidt als volgt: **"Wanneer biotech-bedrijven weigeren om verantwoordelijkheid op te nemen voor de risico's die Genetische Manipulatie met zich meebrengt, wanneer in het wetgevend systeem morele en ethische overwegingen van geen tel blijken te zijn, dan moeten we zelf onze verantwoordelijkheid opnemen. We geloven dat één manier om onze verantwoordelijkheid op te nemen erin bestaat kleine, symbolische hoeveelheden transgene planten uit de grond te rukken en we hopen dat anderen aangemoedigd zullen worden door ons voorbeeld"**. En zo stapten zes vrouwen in juli 1998 het veld van een

testboerderij nabij Oxford op. Monsanto spande een rechtszaak aan tegen genetiX-snowball en de activisten maar totnogtoe werd niemand veroordeeld.

Ook buiten Europa hoor je heel wat proteststemmen. In India komen die van de boeren zelf. Zij vernielen testvelden uit verzet tegen de knechting door zaadfirma's. In de derde wereld vormt de opkomst van gentechnologie in de landbouw een nog grotere bedreiging dan hier. De boeren hebben er immers veel minder keuzevrijheid: zij moeten vaak zaaien wat de regering hen oplegt willen ze zich kunnen verzekeren tegen een mislukte oogst. Bovendien is de bedreiging van verlies van de biodiversiteit in landbouwgewassen er groter en een mislukte oogst is levensbedreigend.

Maar ondanks al het verzet, zet de biotech-sector dapper door met haar verleidings-spel. De Europese Commissie is al gezwicht. Het

volgende doelwit ter verleiding is de consument, want zonder zijn of haar goedkeuring kan de industrie niet verder. Vanaf nu zal alles op alles gezet worden om het vertrouwen van de consument terug te winnen. De MIRA-rapporteurs lijken ervan overtuigd dat de consument zich zal laten verleiden (zie kader). Willen we laten zien dat dit niet noodzakelijk hoeft, dan zullen we daar de komende zes maanden kansen genoeg toe krijgen ... en dan zullen we wel zien wie de dans leiden zal.

advertentie -

KOKKERELLEN

Mobiele Actiekeuken

Kokkerellen is een zelfbeheerde actiekeuken gericht op het ondersteunen van buitenparlementaire acties, demonstraties, happenings en kampen, ... Kokkerellen werkt volledig vrijwillig en verwacht wederzijdse betrokkenheid bij kook-activiteiten. Prijzen hangen af van de organisatie, situatie/grootte van de groep, ...maar schommelen rond de 250Bf. per dag/per persoon (3 maaltijden) Kokkerellen kookt vegetarisch en biologisch (veganistisch op vraag) en is verbonden aan het Anarchistisch Centrum. Kokkerellen kan nog steeds meer mensen gebruiken, dus als je geïnteresseerd bent in directe actie, logistieke ondersteuning en lekker eten laat dan iets weten.

Meer info/kookaanvragen: Kempstraat 73, 9000 Gent, 09/226 92 69

FEITEN EN CIJFERS

Wereld:

- De eerste GGO gewassen werden midden jaren '90 op de markt geïntroduceerd
- 70% van alle transgenen gewassen wereldwijd worden in de VS gekweekt
- De biotech-industrie in de VS boert goed met 153 000 werknemers in 1998
- Uitgaven aan R&D (Onderzoek en Ontwikkeling): 8398 miljoen EURO

Europa:

- Onder de richtlijn 90/220 werden licenties goedgekeurd voor de commerciële verwerking in voedsel en voeder van 4 maïs-, 3 koolzaad- en 1 soja-variëteit.
- De Europese biotech-industrie groeide van 584 bedrijfjes met 17200 werknemers in 1995 naar 1351 bedrijven met 53511 werknemers in 1999
- Uitgaven aan R&D (Onderzoek en Ontwikkeling): 2334 miljoen EURO

België:

- Totaaloppervlakte voor veldproeven: 0 ha in 1987 tot 120 ha in 2000 halvering van de testoppervlakte in 2001!
- Invoer: 80% van de transgene gewassen wordt verwerkt in diervoeder.
- Omzet van biotechnologische bedrijven: 65,5 miljard
- Voorspellingen in MIRA-S rapport: tegen 2005 verwacht men dat 6000 ha van de 138.000 ha maïs transgeen zal zijn en 1200 ha van de 33000 ha suikerbiet. Tegen 2010 schatten ze dat de helft van de niet-biologisch bebouwde oppervlaktes suikerbiet en maïs transgene gewassen zullen dragen. (MIRA staat voor: Milieu-en natuurRapport Vlaanderen)

Milieuwerkgroep (MWG) van de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM).

VAN VASTSTELLINGEN NAAR PERSPECTIEVEN

door P  p  
(grotendeels op basis van het Europadossier
door de Fédération Anarchiste, gepubliceerd in
Alternative Lib  rtaire #218, juni 1999)

Zoals we hebben kunnen zien is de Europese constructie een aanval op de afgedwongen sociale voorzieningen ('democratie', sociale zekerheid,...) en de samenleving in het algemeen. Het idee is eenvoudig. De economische macht van de staat wordt doorgeschoven naar de Europese Unie, die dan officieel de beslissingen neemt. De zwarte piet kan dan worden doorgeschoven naar een verafgelegen en moeilijk controleerbare structuur. Zo ontstaan twee structuurtypes, waarvan de functies duidelijk van elkaar onderscheiden kunnen worden.

Het eerste houdt zich bezig met de economische politiek: de Europese Unie, de regio's (Vlaanderen, Baskenland,...) en de intergemeenschappelijke structuren (Benelux,...).

Het tweede type dient voor de sociale controle: steden en gemeenten, de verschillende gemeenschappen en de natiestaat. Toch zijn de leiders ervan dezelfde.

EUROPA: SOCIALE CONTROLE EN AANVAL OP DE SAMENLEVING

Ten eerste gaan we dieper in op het deel dat de *economische politiek* bepaalt. Meer bepaald gaat het dan vooral over de 'deregulering' of 'liberalisering' van die economie: het opheffen van beperkingen en regels (grensbelastingen, veiligheidsvoorschriften, milieuwetgeving,...) voor de handel zowel op financieel vlak als op vlak van de producten. De 'vrijheid van verkeer' waarmee de Europese Unie werd gepropageerd is nog altijd grotendeels onbestaand. Het kapitalisme organiseert zich steeds meer op continentaal en regionaal niveau en concentreert

zich steeds meer in de metropolen. Het staat grotendeels buiten de maatschappelijke controle, wat het toelaat de aanval op de afgedwongen sociale voorzieningen te organiseren en de kleine en grote cadeaus uit te delen aan de patrons. De Europese constructie laat haar ware gezicht zien. Ze is niet, zoals ons zo vaak beloofd wordt, een sociale vooruitgang. Ze is het eigentijdse instrument van de bourgeoisie om de verhoging van de winstmarges te organiseren en af te dwingen, tegelijk met de daarvoor benodigde versterking van de natiestaat in haar repressieve functies.

De structuren die moeten dienen voor de *sociale controle* verdelen het grondgebied in steeds kleinere deeltjes, niet enkel tot op het niveau van naties, steden en gemeenten, maar zelfs tot het niveau van wijken en buurten. Daarvoor zijn een aantal 'sociale' procedures ontwikkeld die het grondgebied nog verder onderverdelen om het beter te kunnen overzien en de inwoners beter te kunnen controleren. Voorbeelden daarvan zijn de 'veiligheidscontracten', een politiek correcte manier om de onderdrukking te beschrijven van arme mensen *omdat ze arm zijn*. Een verfijning van het grondgebied betekent een bijna gepersonaliseerde politiecontrole, die bovendien steeds strakker wordt. Dat is een gevolg van de sociale crisis die wordt veroorzaakt door de extreme economische uitbuiting. Waar de miserie toeneemt spat het sociale weefsel uit elkaar en steekt de revolutie de kop op. De staat en haar die-nars kunnen dan niet anders dan zichzelf meer op de voorgrond te schuiven om zo de verdediging van de huidige orde op te nemen. Het is op dit niveau dat de verkiesingsfraude zich grotendeels afspeelt. De nationale verkiezingen worden systema-

tisch geheiligd door de media die telkens opnieuw de blanco- of ongeldige stem of de stemboycot uitroepen tot een catastrofe voor de democratie. De gemeenten worden voorgesteld als de lokale democratie. Ja, bijna als directe democratie. Maar wat betekent ons stemrecht eigenlijk, zeker in de gemeenten? Als stemmen iets uithaalde was het al lang (terug) verboden.

Het verdelen van de taken tussen die twee types herleidt de rol van de staat tot zijn essentie. De publieke diensten (post, telefoon,...) worden steeds meer geprivatiseerd. Het economisch beleid wordt aan haar onttrokken. De sociale voorzieningen moeten worden afgebouwd. Repressie en geoorloofd geweld zijn niet alleen het monopolie van de staat. Ze zijn er de essentie van. Het getreue om de teloorgang van de natiestaat is dus hypocriet en stom. De natiestaat sterft niet, maar wordt versterkt. Wel zijn er op dit vlak steeds meer samenwerkingsverbanden. Denk maar aan het Verdrag van Schengen en de oprichting van Europol in 1994. Voor het ogenblik blijft is de machts-overdracht op dit vlak nog veel kleiner dan op economisch vlak.

VALS FEDERALISME. VALS INTERNATIONALISME

In grote lijnen zijn er in de E.U. twee soorten 'federalisme' die door elkaar lopen, weliswaar elk met hun werkveld. De vraag is niet meer of België of Frankrijk binnen de E.U. moeten blijven of niet. Ze zijn er deel van en kunnen niet meer anders. De vraag lijkt nog slechts te zijn of de staat zich moet baseren op de E.U. of dat de staat moet blijven bestaan als één van de delen waaruit de E.U. bestaat. De vraag is of we naar een Verenigde staten van Europa gaan (de

'federalistische' stroming) of naar een Unie van Europese Staten (de 'confederalistische' stroming). Het Verdrag van Maastricht betekende op dit vlak een belangrijk keerpunt. Van 1950 tot dan was de Europese integratie grotendeels gebaseerd op het 'confederalistische' principe. Elk lid van de Unie zou een zo groot mogelijke autonomie behouden en de E.U. was niet meer dan het op één lijn zetten van de leden. De beslissingen werden grotendeels per unanimité genomen: Europa was niet meer dan wat al de landen die erin zaten wilden. De verhouding tussen de intergouvernementele organen (de Europese Raden) en de boven nationale (de Commissie en het Parlement) waren simpel: de Raden beslisten, de Commissie paste toe en het Parlement (dat pas in 1976 werd opgericht en voor het eerst verkozen kon worden in 1979) diende als administratie ervan.

Sinds die tijd is er wel één en ander veranderd. Als het zo doorgaat gaan we naar een Amerikaans systeem waar het federale niveau alles beslist. De staten kunnen dan wel een zekere mate van autonomie behouden (bijvoorbeeld over de toepassing of afschaffing van de doodstraf of het recht op abortus), maar ze zullen grotendeels moeten toepassen wat op Europees niveau wordt beslist. De lokale structuren (regio's en gemeenten) moeten dan werken binnen het kader van de nationale wetgeving zoals die naties moeten werken binnen de Europese wetgeving.

Deze beide opvattingen van het federalisme (dat soms zelfs een gedecentraliseerd federalisme wordt genoemd) zijn eigenlijk niets meer dan een competitiefederalisme. Elke lokale eenheid is vrij alles te doen wat ze kan om investeringen (het is te zeggen: werkgelegenheid en een beetje fiscale inkomsten) aan te trekken. Dat is niet meer of niet minder dan de toepassing van het oude territoriale plan van het concurrentiekapitalisme: de decentralisatie dient om ons te verdelen en zo onze woede om te leiden naar onze buren, die nochtans lijden onder hetzelfde systeem van uitbuiting als wij. De echte schuldigen blijven buiten schot. Ook het Europa van de Regio's past perfect in dezelfde logica. Baskenland, Catalonië, Ierland, Elzas, Vlaanderen,... worden uitgenodigd om deel te nemen aan de Europese Unie. De meeste van de eisen van de vergadering van Europese regio's worden niet enkel geaccepteerd maar zelfs aangemoedigd... omdat dat nationalisme

perfect past binnen het kader van het overheersende systeem. Het komt er alleen op aan de 'paradox' tussen het lokale nationalisme en een Europees nationalisme in evenwicht te brengen en te houden.

VERDEEL EN HEERS

De behouders van het kapitalisme weten heel goed en al heel lang een spel te spelen dat tegenstellingen creëert tussen de bevolking: ze zetten de ene sociale groep of beroepsgroep op tegen de anderen (corporatisme), ze voeden de echte of verbeelde angst voor de dag van morgen, de Ander (vreemdeling, jongeren, armen, vrouwen,...), ze bouwen op de sociale instabiliteit die het gevolg is van de georganiseerde bestaanonzekerheid. Om dat te bereiken is alles goed: nationalisme, humanisme, oorlog, fascisme, schijnheilig antifascisme,... De mogelijkheden zijn divers en de combinaties talrijk.

De vraag rijst wat we aan dit alles kunnen doen en waar we dan wel naartoe willen. Op een moment dat de 'oude ideologieën' zagezegd dood zijn en waarop we 'allemaal samen in dezelfde boot' zouden zitten, zouden we hand in hand moeten streven naar een betere wereld... Het Europa en de wereldorde die zich aandienen kent echter steeds meer sociale strijd. En dat is ook nodig, enerzijds om steeds meer te krijgen van wat we zelf produceren, vrijer en waardiger te worden en anderzijds omdat er nog steeds een echte klassenstrijd aan de gang is: de kloof tussen rijk en arm wordt ook binnen Europa steeds groter, de winsten van de geldbezitters worden steeds groter. Loonslaven en geldbezitters kunnen nooit

dezelfde belangen hebben.

ANARCHISME: EENHEID IN DIVERSITEIT

Het komt er op aan iedereen een waardige wereld te bieden. De klassenstrijd is onvermijdelijk omdat de geldbezitters hem hoe dan ook voeren. Uit wat ze zijn vloeit voort dat ze rijk worden omdat ze het geld hebben om mensen voor hun werk te laten doen en nog rijker te worden aan de verkoop van de producten. Steeds meer winst wordt zelfs gemaakt op de beurs, helemaal losgekoppeld van welke reële productie dan ook. De bevolking moet wel proberen terug te nemen wat haar wordt afgenomen: de mogelijkheid om zelf te beslissen, te werken, te ontwikkelen en te besturen door gebruik te maken van de sociale structuren die ze nuttigst vinden om in haar behoeften te voldoen en de werking, richting en evolutie ervan direct te controleren. In dit opzicht staan het federalisme en het internationalisme –bouwstenen van het anarchisme– in tegenstelling tot de overheersende orde.

ECHT FEDERALISME

Ons baserend op de autonomie en de vrijheid van het individu –de enige die over zijn of haar leven kan beslissen, zowel collectief als persoonlijk– en de aanpassing weigerend van het systeem én aan een systeem (wat ons revolutionairen maakt), is ons doeleen totale sociale omwenteling van de samenleving. Het federalisme dat wij willen kan niets meer zijn dan coördinatie-instrument, een structureel verband tussen de kleine entiteit en de grotere, tussen het simpele en het complexe en moet het moge-

lijk maken onze samenleving te beheren op basis van de vrije associatie met elkaar. Het federalisme dat wij willen kan nooit tot stand gebracht worden via de verkiezingen. Het federalisme is niet hetzelfde als het parlementarisme. Hoe kunnen we een ooit een algemene raad ontwikkelen waar meer dan 100 miljoen mensen aan deelnemen voor West Europa alleen al? Wat wij willen is in de eerste plaats dat de mandaten collectief bepaald worden. Dat wil zeggen dat de grote lijnen en richtingen gezamenlijk moeten worden bepaald. Deze coördinatie en voortdurende controle van de beslissingen en collectief besliste handelingen moeten toelaten dat de beoogde doelstellingen overeenkomen met de middelen die daarvoor moeten dienen. Via het beperkt mandaat en de permanente herroepbaarheid van dat mandaat is het is ook een manier om te verhinderen dat een persoon of een groep het laken naar zich toe trekt.

ECHT INTERNATIONALISME

Op dit ogenblik bestaan anderzijds de relaties tussen landen vooral uit belangen behartiging: die of gene handeling of internationale alliantie beogen slechts het verzwakken of het domineren van de ander of het versterken van een bepaalde klasse. Ze dienen slechts het verzekeren van de goederen van de bezittende klasse op de markt door de niet-productieven en minder competitieven te elimineren en op die manier het imago op te poetsen van de nieuwe supermacht. Ons internationalisme vertrekt van het feit dat de menselijke wezens gelijkwaardig zijn op alle punten, zonder grenzen, taal, nationaliteit, ethnie, geslacht, kleur, cultuur,... als belemmeringen te erkennen. De enige verplichting voor mensen –of ze nu twee straten verder wonen of 20.000 kilometer– is de wederkerige hulp om de obstakels van het leven te overwinnen. Het doel is het waarmaken van de doelstellingen en dromen van alle bewonersters van deze planeet: een zo groot mogelijke ontwikkeling van het welzijn (materieel, intellectueel,...) met respect voor de planeet die we enkel in bruikleen krijgen van onze kinderen.

Samengevat zijn er een aantal factoren die de wereld 'gemaakt' hebben tot wat hij nu is: ze hebben er althans een bepalende invloed op gehad. Zonder volledig proberen te zijn:

-kerk / religie / filosofie: maatschappelijke invloed rechtstreeks en psychologisch;

-staatvorming, nationalistische concurrentie en repressie van de 'binnenlandse vijand';

-opkomst en primaat van het kapitaal ten 'nadele' van de erfelijke adel;

-technologie, creatie van de (arbeiders)massa en arbeidsethos en de uitbouw van transport;

-uitbouw van de massacommunicatie, P.R. en propaganda; censuur;

-intensief gebruik van steeds meer hulpbronnen (menselijk, natuurlijk, dierlijk); territoriale uitbreiding in kolonisatie (politiek, militair en economisch/financieel).

Al die dingen hebben hun invloed gehad op de psychologische / individuele, sociale / economische en de politieke gesteldheid.

Het moet gezegd worden dat voor anarchististen de doelen gelijk moeten zijn met de middelen. Zij geloven (in tegenstelling van sommige politieke 'concurrenten') niet dat tegenovergestelde doelen en middelen tot een bevredigend resultaat of proces kunnen leiden. Mensen kunnen enkel zichzelf emanciperen: niemand kan dat in hun plaats. Het intussen eeuwenoud adagium 'De arbeidersklasse moet zichzelf bevrijden' wordt heel hooggehouden. Het belang van pijlers als directe actie, solidariteit, zelfbeheer, basisdemocratie, antiautoritair, vrijheid,... is groot. Het zijn de steunpilaren, de rode draad door, voor en van de werking van anarchistische groepen. Het zijn in de eerste plaats richtlijnen, bakens waaraan de rest kan worden getoetst. Het zijn de lijnen waarbinnen de hele werking is opgebouwd en blijft functioneren. En vooral die concretisering is van belang in de externe en interne communicatie. In de dagelijkse werking is het integreren van de pijlers in een individuele en collectieve attitude en ingesteldheid belangrijker dan het volgen van regeltjes en voorschriften.

DE Vernietiging van Publieke Diensten

In heel Europa ontmantelen vooral 'linkse' politieke partijen de publieke diensten. De liberalisering van de elektriciteitsmarkt is daar een voorbeeld van: de Italiaanse regering heeft een einde gemaakt aan het monopolie van ENEL ongedaan gemaakt en heeft meer ruimte gemaakt voor concurrentie dan de Europese Unie eiste (in '98 30% vrijmaken voor grote gebruikers). Duitsland, Zweden en Noorwegen zijn voor 100% vrijgemaakt, net als het Verenigd Koninkrijk, dat ook de distributie van de elektriciteit naar particulieren heeft vrijgemaakt.

In heel Europa moet hetzelfde gebeuren voor water, transport, gezondheidszorg, onderwijs, huisvesting,... De weerslag hiervan kan niet anders dan globaal zijn, algemeen en gecoördineerd. We moeten strijden. Niet alleen om de publieke diensten te beschermen en uit te breiden, maar ook om de sector los te maken van de staat. Het begrip 'publieke diensten' moet niet begrepen worden zoals zoveel genationaliseerde diensten, maar als een eenheid van productiestructuren die voor iedereen de gratis toegang te verzekeren tot levensnoodzakelijke dingen (water, lucht, voeding,...): gesocialiseerde productiemiddelen, beheerd en gecontroleerd door wie er werkt en in directe communicatie met de bevolking (zelfbeheer) en onderling gefedereerd om zo de behoeften te bevredigen. Dat is niet alleen een eis van het libertair socialisme, maar ook van de hele bevolking. Op het moment dat de staat de sector kapotmaakt heeft de bevolking niet veel uitleg nodig om het belang in te zien van zelfbeheerde publieke diensten.

Als ons aantal en politiek gewicht vandaag de dag verre van toereikend lijken om deze gigantische taak te volbrengen, kunnen we evengoed vaststellen dat onze eisen vandaag beter begrepen worden dan gisteren en hoe wijdverbreid ze in de samenleving zijn. Directe actie stelt simpelweg de vraag: 'Wie beslist?' en 'In naam waarvan?' De coördinatie van collectieven wordt -samen met vele andere organisatievormen die gecontroleerd en geleid worden door de basis- steeds meer toegepast door allerlei sociale bewegingen, wat waardevol is ondanks de mankementen van veel van die bewegingen (zoals het ontbreken van een reëel project voor de maatschappijverandering). Zowel qua vorm als qua inhoud verspreiden de anarchistische ideeën zich over de samenleving. Dat is de reden waarom onze beweging zich terug op gang trekt. Maar de weg is nog lang. Eén zwaluw heeft nog nooit de lente gemaakt.

De Europese Inzet

Uit wat eens een louter economische unie was, bevoegd voor kolen en staal, groeit langzaam een Europese staat. De dynamiek hierachter versterkt zichzelf voortdurend. De groei dwang van de kapitalistische economie dwingt bedrijven om op een steeds grotere schaal te opereren waardoor internationale controleproblemen ontstaan. Eerst waren het voornamelijk (liberale) economen die het absurde van verschillende nationale wetgevingen binnen een internationale economie beklemtoonden. Maar al gauw begonnen ook anderen te pleiten voor meer Europese macht. Want volgens sommigen doet deze internationale economie ook nieuwe juridische, sociale en politieke problemen rijzen en moet de EU ook bevoegd worden op deze domeinen.

Ook politiek links pleit volop voor meer Europese macht. Even bladeren in de krant volstaat: een pleidooi van een journalist voor een actieve buitenlandse rol van de EU in het Midden-Oosten en een statement van een andere schrijver dat Europa even economisch efficiënt als de VS moet opereren. Beide journalisten hopen dat Europa zo, beter dan de VS, de mensenrechten (van de Palestijnen) en het wereldwijde milieu (Kyoto-verdrag) kan beschermen. In vergelijking met de industriële lobbygroepen zijn de bedoelingen verschillend maar het instrument is hetzelfde: de Europese Unie.

Het overgrote deel van de politieke linkzijde is in hetzelfde bedje ziek. Voor hen is Europa nu te zwak en moet de EU sterker en groter worden want enkel zo kunnen de multinationals onder controle gehouden worden en enkel een sterk Europa kan op wereldvlak een tegenmacht bieden aan de VS. Veel organisaties bekritisieren het Europese beleid en stellen vervolgens dat de oplossing voor Europa ...méér Europa is! De grens tussen voor-en tegenstanders van de Unie is flinterdun geworden. Vroegere tegenstanders blijken nu pleitbezorgers pró Europa te zijn. Zo waren de groene partijen vroeger grote tegenstanders maar pleiten de boegbeelden nu onomwonden voor een sterk federaal Europa met een eigen grondwet.

Nagenoeg alle politieke strekkingen willen meer Europa, enkel de invulling van dat Europa verschilt: de sociaal-democraten en veel NGO's willen een sociaal Europa dat het kapitaal onder de knoet houdt, de liberalen willen een economisch competitief

Europa en de groenen willen een groene Europese staat.

Een fundamentele bemerking dringt zich hier op: zijn er geen democratische grenzen aan de globalisering? Een politiek systeem kan sociaal of ecologisch zijn, maar daarom is het nog geen democratie. Democratie betekent dat mensen macht hebben over hun levenssituatie. Misschien ontgroeit het kapitalisme zijn huidige neoliberale fase wel en wordt de EU in de toekomst wat groener en socialer. Maar betekent dit dat gewone mensen meer greep op hun leven (werk, buurt, straat,...) zullen krijgen? We betwijfelen het ten stelligste, zelf al zou het Europees parlement veel meer bevoegdheden krijgen en kunnen we de commissie en de president rechtstreeks kiezen. Eén Europese democratie met een half miljard inwoners (EU + kandidaat-lidstaten) lijkt gewoonweg absurd. Zo zijn we ontzettend ver verwijderd van een democratisch model dat meer dan tweeduizend jaar geleden in Athene ontstaan is met enkele duizenden mensen.

Het dilemma van de Europese Unie (te groot voor de mensen, te klein voor de multinationals) is allesbehalve uniek. Gelijkaardige problemen duiken op als het over het IMF, de Wereldbank of de WTO gaat. Het lijkt alsof links niets anders kan dan kiezen uit 2 kwalen: ofwel zeer machtige multinationals ofwel grote, gecentraliseerde staten of instituten die deze bedrijven regels opleggen. Beide "democratische" modellen hebben hetzelfde effect: het individu blijft

machteloos achter en ziet hoe alles boven zijn hoofd beslist wordt.

Het is in deze discussie dat het anarchisme maar ook delen van de vredes- en milieubeweging een belangrijke rol kan spelen. Want dit dilemma is niet onvermijdelijk. Om een gecentraliseerde macht te breken moet je niet opnieuw een andere gecentraliseerde macht in het leven roepen. Een instituut als het leger is niet nodig om de veiligheid te garanderen, het kleiner maken van een bedrijf is geen "achteruitgang".

Men belandt in een vicieuze cirkel van - tegen elkaar opbiedende - machtsblokken, wanneer men enkel wil democratiseren door de macht te laten *controleren* maar niet te laten *uitoefenen* door de mensen. In vergelijking met een bedrijf, waar de meesten (bedienden, arbeiders) weinig of niets van de boekhouding mogen weten, lijkt het een positieve ontwikkeling dat de staat tenminste een poging doet om te controleren of er geen fraude plaatsvindt, maar als iedereen die finances mag inzien en meebeslist over wat er met het bedrijfsgeld gebeurt, is de kans op fraude veel kleiner. De controle daarop wordt zeer miniem en nagenoeg overbodig. Dezelfde redenering is op verschillende terreinen toepasbaar en maakt dat in een democratie ook gecentraliseerde instellingen die andere machtsblokken moeten controleren, vermijdbaar zijn. De ontwikkeling naar steeds grotere en meer internationale machtsblokken is geen onvermijdelijke "wet van de vooruitgang".

Voorstanders van radicale decentralisatie zullen een flinke dosis creativiteit aan de dag moeten leggen als ze deze filosofie willen doen aansluiten bij de realiteit en de leefwereld van de 21ste eeuw. Enkel een beroep doen op een gouden (gedecentraliseerde) toekomst om oplossingen te vinden voor politieke problemen is al te gemakkelijk en verhindert de zoektocht naar actuele analyses en oplossingen. Een strategie vinden die, tegen allerlei machtsblokken in, de macht van mensen aan de basis versterkt is het hoofddoel. Daarom hopen we dat de komende anti-EU-campagne zich niet enkel beperkt tot een strijd tegen de EU-dinosaurius maar dat er ook vooruitgang geboekt kan worden in de opbouw van een moderne beweging die deze decentralisatie in de komende eeuw wil bewerkstelligen.

MEER INFO

ALGEMEEN

* **"Europe Inc., Regional & Global Restructuring and the Rise of Corporate Power", auteurs: B. Balanya, A. Doherty, O. Hoedeman, A. Mañanít en E. Wesselius, Pluto Press, 2000** Dit is een meer dan aanbevelingswaardig boek over de EU, geschreven door mensen van Corporate Europe Observatory. Het boek is gebruikt als bron voor verschillende artikels in deze Nar.

* **"Europe, Inc., Dangerous liaisons between EU institutions and Industry", Corporate Europe Observatory, 1997.** Dit is de brochure waaruit later het boek Europe Inc. (zie hierboven) is ontstaan.

* **www.xs4all.nl/~ceo** : dit is de website van Corporate Europe Observer waar voornamelijk informatie over de macht van de grote bedrijven in Europa te vinden is. Ook de vroegere jaargangen van het tijdschrift Corporate Europe Observer kun je raadplegen.

* **<http://www.antenna.nl/aseed/>**: de website van A SEED; Deze internationale actiegroep voor "Solidarity, Equality, Environment and Development" heeft vroeger verschillende brochures over de EU uitgegeven ("Enough is Enough" 1993, "It's not all Stars that are Twinkling" 1993 en "Exposing EUphemisms" uit 1997)

* **<http://www.bankwatch.org>**, bankwatch houdt zich bezig met het kritisch screenen van internationale bankinstellingen als de Europese Investeringsbank

* "Europese identiteit en Europees burgerschap als constructie, feit en fictie", D. Jacobs en R. Maier in het tijdschrift Oikos nr 15, 2000; een interessant artikel over het "europees nationalisme"

DE GEKKE LANDBOUW ZIEKTE - HET EUROPEES LANDBOUWBELEID

* **www.wervel.be**, website van Wervel, Gaucheretstraat 164 1030 Schaarbeek, deze actiegroep geeft al meer dan 10 jaar een krant uit waarin grondig wordt ingegaan op het Europees landbouwbeleid, dit alles vanuit een sociaal en ecologisch perspectief

* **www.eeb.org/publication/AGRI_POL_after_2000_CLM.pdf**, een kritische beschouwing van de koepel van de Europese milieuverenigingen over de recentste hervormingen in het Europees landbouwbeleid

HET MILITAIRE EUROPA

* **Forum voor vredesactie**, www.vredesactie.ngonet.be, 03/ 281 68 39, het forum heeft het voorbije jaar verschillende dossiers gemaakt over de uitbouw van de militaire pijler van de EU, ook in hun magazine is veel info te vinden

* **Amok** (Utrecht) en **Vrede** (Gent) hebben begin 2001 samen een brochure uitgebracht onder de titel **"Het opkomende militarisme van de EU"** 134 pag., 250fr, Galgenberg 29, 9000 Gent, www.democratisch-links.be/vrede

INTERVIEW MET STATEWATCH

* **www.statewatch.org**, dé website om meer info te vinden over zaken als politieke samenwerking, democratische gevolgen van Europese beslissingen, ... Hier is ook het laatste nieuws te vernemen over de beslissing die in mei genomen is over de openbaarheid van documenten (ná het afnemen van het interview).

RAVAGE IN HET OOSTEN EN UITBREIDING OVER ALLES! - OOST-EUROPA

* een groot deel van de informatie voor dit artikel komt uit "Report on the Impacts of Economic Globalisation And Changes in Consumption and Production Patterns in Central and Eastern Europe and Other Countries in Transition" van verschillende oosteuropese sociale en ecologische verenigingen, te vinden op het web: <http://unep4.frw.uva.nl/scserver/pdfdownloads.htm>

* "The Catastrophe of Marketisation" van Takis Fotopoulos in het Tijdschrift Democracy & Nature, vol 5 nr2, 1999

* op de website van A Seed is ook een rapport te vinden over de situatie in Oost-Europa:

<http://www.antenna.nl/aseed/publications/publications.htm#access>

* "L'Union européenne fait peur aux Polonais" in Le Monde Diplomatique, jan. 2001

HET EUROPEES ASIEL- EN MIGRATIEBELEID

boeken

* Chris De Stoop, Haal de was maar binnen, Bezige Bij, 1996

* Wil van der Schans en Jelle Van Buren, Europees Asielbeleid in 2000, Papieren Tijger, Breda, 1999

* El Ejido, Forum Civique Européen Comité Européen de Défense des Réfugiés et Immigrés,

* Terre de non droit, Ropress, Zurich, 2000

* Ohne Papieren in Europa, Kein Mensch ist illegal, 1999

websites

www.united.non-profit.nl/ (website united)

www.defabel.nl/ (website van de fabel van de illegaal)

www.xs4all.nl/~ac/ (website van het autonoom centrum in Amsterdam)

www.kmii-koeln.de/ (website kein mensch ist illegaal netwerk)

www.collectifs.net/ccle/ (website van het 'collectif contre les expulsions')

EUROPA EN GENETISCHE MANIPULATIE

* <http://biosafety.ihe.be/Menu/BiosEur.html> officiële website met veel feiten en wetgeving ivm EU en GGO's

* www.grain.org, website van Genetic Resources Action International (GRAIN)

* <http://www.jnm.be/mwg/startpagina/ggo.html>, een dossier van de Milieu Werkgroep over GGO's

* <http://www.greenpeace.org/~geneng/reports/food/intrfood.htm>

* www.groundup.org, website van anti-GGO activisten

* www.igc.org/trac/feature/planet/eu_bm.html document over PR-kampagne van Burston Marsteller

TRANS EUROPESE NETWERKEN

* www.vredesactie.ngonet.be/wildgroe, website van Wildgroe waar ook de brochure Verdwaald in Beton te downloaden is

* www.antenna.nl/aseed/transport/transport.htm, pagina op A SEED website over de TENs

* <http://carbusters.ecn.cz/Index.htm>, website van Carbusters in Tsjechië

* www.t-e.nu, de website van Transport and Environment, de Europese milieuvereniging rond transport

Europa is ons allen al langer een doorn in het oog. In Denemarken zijn er zelfs doden gevallen en waren er twee stemrondes nodig om toe te treden tot de Europese Unie. Dat is niet verwonderlijk. Dit Fort Europa is het Europa van het grootkapitaal. Het is asociaal, autoritair en bekommert zich niet om mens, dier of milieu.

Anarchisten hebben al die tijd al het verzet tegen dat Europa geleid. Ook het verzet tegen andere kapitalistische projecten is grotendeels op initiatief van anarchisten gestart. Denk maar aan de 'antiglobaliseringsbeweging' tegen de WereldHandelsOrganisatie, het Wereld Economisch Forum,... Het neoliberalisme, zoals het concurrentiekapitalisme zich na de Tweede Wereldoorlog graag laat noemen, hebben wij van de hand gewezen. Maar ook het staatskapitalisme hebben wij bestreden.

Telkens doen wij dat vanuit basiswaarden als vrijheid, solidariteit, zelfbeheer, wederzijdse hulp, federalisme, vrije associatie,...

De Europese Unie, onderwerp van deze brochure, is inderdaad maar één van de vele uitingsvormen van de overwinnaar van de Koude Oorlog: het concurrentiekapitalisme. De brochure komt er naar aanleiding van het Belgisch voorzitterschap van de E.U. in de tweede helft van 2001. Maar de E.U. is ook een archetypisch voorbeeld van de 'globalisering' die wereldwijd steeds meer slachtoffers maakt, ook bij ons. Het verzet ertegen en de kritiek erop is dan ook even archetypisch. Wat geldt voor de E.U. geldt in grote lijnen ook voor alle andere kapitalistische plannen.

Maar lezen alleen is niet genoeg. We hebben weinig te verliezen, maar een wereld te winnen. Op het moment dat we vallen als vliegen slaan we terug. Als de rijken steeds rijker worden en de armen steeds armer... wordt ons dan de keuze gelaten? Of is het een verdere aanslag op ons leven, waartegen we ons wel moeten verzetten?

Met liefde en respect,

De Nar.

EUrotop!

is een uitgave van
anarchistisch actieblad
De Nar.

Vraag een gratis
proefnummer aan op
Postbus 136, 3000 Leuven 3
016/30.96.68

narredax@joymail.com
of surf naar
www.denar.yucom.be